БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 81 (6516)
АПРЕЛИИН 22
СРЕДА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ЛЕНИНСКО-СТАЛИНСКА НАЦИОНАЛЬНА ПОЛИТИКЫН ТҮГЭС ИЛАЛТА

Коммунистическэ партиие байгуугша, олонациональна Советскэ рэнние тогтоогшо, бүхы дэлхэйн жалшадай агууехэ вождь ба бага В. И. Ленинэй түрэһэнһөө хойо 83 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ нээгдэн шэнэ үе — манай орон дотор ролетарска революциин ба пролериадай диктатурын илалтын үе И. Ленинэй ба И. В. Сталинай рэтэй холбоотой. Ленин, Сталин лбол Россин арадуудые хаанта сагай дарлалтаһаа, помещигүүд лон капиталистнуудай мүлжэлгээ сүлөөлжэ, жаргалта байдалай мда, социализмын замда уулһан байна. Ленинэй туг доро, алинай ударидалгаар манай ороі арадууд социалистическэ обшево байгуулжа, бүхэдэлхэйн-түүтэ удхашанартай илалта туйлаа. енин — Сталинай зааһан замаар, рэл Коммунистическэ партиингаа тэлбэреэр советскэ арад коммузм байгуулха гайхамшагта проаммые амжалтатайгаар бэелүүлэ байна.

Ленин Сталин хоёр обществын гжэлтэдэхи тон орёо асуудалнууй нэгэн болохо национальна уудалые сэсэн мэргэнээр шиидхээ н. Ленин — Сталинай зохёоһон циональна политикые хэлбэришэйгөөр бэелүүлэн, Коммунистичес партн хадаа хүн түрэлтэнэй түүдэ анха түрүүн манай агуухэ он дотор национальна хёмороое адхаһан байна. Ленин—Сталинай рти болбол урдань мүлжэгдэжэ йһан арадуудай экономическа ба льтурна талаараа олон зуун жэй гээгдэлые усадхажа, Советскэ юзай бүхы нацануудые ахадүүнэгэн бүхэли бүлэ болгон жагһан, арадуудай бата бэхи хани рисаае тогтооһон байха юм.

«Бидэнэр мүнөө хүсэд тогтониһон бүхы туршалгые тэсэжэ гараһан онациональна социалистическэ рэнтэй болоод байнабди, энээймнай бата бэхидэнь алишье түин ямаршье национальна гүрэн аархажа болохо байна» гэжэ В. Сталин үшөө 1936 ондо ССР юзай Конституциин проект туй элидхэл соогоо хэлээ һэн.

Советскэ социалистическэ олонаюнальна гүрэн, манай ороной адуудай хани барисаан Эсэгэ оноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүлэн соогуур улам бүри хаужан батажаһан байна. Энэ ха барисаан советскэ обществын гжэлтын хүсэн, бүхы дэлхэйн адуудта зориг бадаруулагша жээ мүн.

Коммунистическэ партиин ленино-сталинска национальна поликые бэелүүлһэнэй ашаар манай он дотор шэнэ, социалистическэ цанууд бии болоод, урган даржа байна. Эдэ нацауд экономическа ба кульрна хүгжэлтынгөө талаар гайимшаг ехэ амжалтануудые туйлаа. урят-монгол арадай ябажа гараан зам энээнице эли тодоор гэрэлэн баримтална.

Бурят-Монголой Автономно Сотскэ Социалистическэ Республин тогтоһонһоо хойшо гушан жэл исэхээ байна. Бурят-монгол ад энэ үе соо ябажа гараһан заа омогорхолтоігоор ба баяр есхалантайгаар эрьсн хаража айна.

Ленин—Сталинай партиин хүлбэреэр, агууехэ ород арадай һаламжаар бурят-монгол арад хэ сүлөөтэй ба зол жаргалта байдалтай, өөрынгөө гүрэн түрэтэй болоо. Мүнөөнэй Бурят-Монгол хадаа хүгжэнги промышленностьтай, механизированнэ томо хүдөө ажахытай түрүү социалистическэ республика мүн.

Октябрьска революциин урда тээ Бурят-Монголдо промышленна предприятинууд үгы шахуу һэн. Советскэ засагай жэлнүүдтэ республика доторнай түрүү социалистическэ промышленность байгуулагдаад, мүнөө 300 гаран предприятинууд хүдэлжэ байна. 1923 онтой сасуулбал, 1953 ондо республикын промышленностиин валовой продукци 119 дахин ехэ болоо. Бурят-Монголдо хэгдэһэн паровозууд болон вагонууд, барилгын модо болон шэл, сэмбэ, консервэ болон бусад олон зүйлнүүд оронойһмнай газар нютагуудта эльгээгдэнэ.

Республикымнай хүдөө ажахы коллективизациин ашаар томо, коллективнэ ажахы болоо. 38 машинно-тракторна станцинууд байгуулагдажа, мүнөө өөһэдынгөө машинануудаар колхозуудай полевой хүдэлмэриие бүхыдэнь шахуу хэжэ байна. Тарянажалай болон малажалай продукци саг үргэлжэ ургана.

Советскэ засагай үедэ Бурят-Монголдо культурна ехэ революци болоо. Бурят-монгол арадай удхаараа социалистическэ, формоороо национальна культура хүгжэжэ байна. Манай арадай дундаһаа национальна интеллигенциин кадрнууд — инженернүүд болон техникүүд, агрономууд болон зоотехникүүд, врачнар болон багшанар, наукын, литературын ба искусствын ажал-ябуулагшад урган гараа.

Эдэ бүхы гайхамшагта амжалтануудайнгаа түлөө, зол жаргалта байдалайнгаа түлөө бурят-монгол арад Ленин—Сталинай партида, Советскэ правительствода үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг. Бурят-Монголой ажалшад өөрынгөө Эхэ орондо, Коммунистическэ партида ба Советскэ правительствода хизааргүй үнэн сэхэ байна. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн И. В. Сталинай гениальна зохёолоор зоригжоһон манай республикын ажалшад коммунизм байгуулгын хэрэгтэ, инаг Эхэ ороноо бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэжэ байна. БМАССР-эй 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ промышленностиин болон транспортын предприятинуудта, колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдтэ үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Агууехэ советскэ ороной арадууд хани барисаатайгаар ажаллажа ба ажаһуужа, Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэреэр коммунистическэ общество байгуулжа байна. Агууехэ вождьнор Ленин, Сталинай заабариие бэелүүлэн, Коммунистическэ парти, Советскэ правительство манай ороной арадуудай нэгэдэлые ба хани барисаае, советскэ олонациональна гүрэниие саашадаашье бэхижүүлхэ байна.

Парти, Правительство болон советскэ арад нигтаар нэгэдэжэ, Советскэ Союзай бүхы арадууд хани барисаата ахадүүгэй бүлэ соо байжа, бидэнэр коммунизм байгуулгын замаар урагшаа дабшажа ябанабди!

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

1953 оной майн 30-да Бурят-онголой Автономно Советскэ Соалистическэ Республикын байулагдаһаар 30 жэл гүйсэхэнь.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкой пропаганда ба агитациин тааг «Агитаторай блокнодой» 8-дахи мер хэблэн гаргаба. Энээн доо Бурят-Монголой АССР-эй байулагдаһаар 30 жэлэйнь ойдо зоюулагдаһан «Советскэ Бурят-онгол» гэһэн материал толилоготхой.

Энэ материалай нэгэдэхи бүлэг онь республика тухай юрэнхы дээнүүд үгтэнхэй, хоёрдохи бүлэгтэнь — революциин урда тээхи урят-Монгол тухайда, гурбадахи лэгтэнь — Соведүүдэй түлөө тэмсэл, Бурят-Монголой АССР-эй байгуулга тухайда, дүрбэдэхи бүлэгтэнь — дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй туршада Бурят-Монголой ямараар хүгжэжэ байһан тухайда, табадахи бүлэгтэнь — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэхи Бурят-Монгол тухайда, зургаадахи бүлэгтэнь—дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлнүүдэй үедэ Бурят-Монголой хэр зэргээр хүгжэжэ байһан тухайда хэлэгдэнэ.

«Агитаторай блокнодой» энэ номер хэблэлэй 2,5 хуудаһан хэмжээтэйгээр, 10 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэгдээ. Союзпечатиин номой бүхы магазинуудта ба киоскнуудта «Агитаторай блокнот» худалдагдана.

Д. ЖАЛСАРАЕВ

ТҮРЭҺЭН ҮДЭР

Түрэл орондомнай мүнөө һайндэр.
Түүхэдэ мүнхөөр энэ сроо юм —
Апрелиин хорин хоёрой үдэр
Агуухэ Ленин түрөө һэн.
Һайхан хабарай хангал таранхай
Һайндэр дээрэмнай һайндэр нэмэбэ.
Хүршындэ—хүн зомнай сугларанхай—
Хөорхэн шара хүбүүхэн түрэбэ.
Залуу эхэ, эсэгынь зүрхэндэ
Захагүй жаргал сэсэгээ тарина.
Баян нютагайнь хүнүүд тэдэндэ
Бапраа хүргэн бэлэг барина.
Бахарданги баабай һаналаа нээгээ: —
(Баруун ханадань Ленинэй зураг) —
— Баахан хүбүүмни — нилээд
хүлеэгээб —
Владимир гэжэ нэрэтэй болог!
Нарай хүбүүхэн шашхан байтараа
Намдуухан болоод, таашаан хэбтэнэл,
Ленин багшатай бүхы наһаараа
Нэрэтэ болоһоноо мэдэһэндэл.
Ханада Ленин. Халуун харасань
Хаанаш, хэзээш дулаасуулан байха...
Хабарай наран элшээ сасан,
Харьялна горход. Нютагнай һайхан:
Электротрактор, наранда сэгээрэн,
Элдин талада шугам татанал...
Үдэшэлэн хүбүүнэй үлгы дээрэнь
Ильичымнай
гэрэл
ялархал.

Ленинэй түрэһөөр 83 жэлэй ойдо

Дэлхэйн ажалшадай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһэнһөө хойшо 83 жэлэй ойе манай республикын ажалшад тэмдэглэжэ байна. Улан-Удэ городой предприятинууд ба эмхи зургаануудта В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай элидхэл ба хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, фото ба номой выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой олон тоото агитаторнууд В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулга тухай хөөрэлдөөнүүдые цехүүдтэ ба улаан булангуудта үнгэргэжэ байна. Заводой культурын ордоной библиотекэдэ, КПСС-эй Железнодорожно райкомой библиотекын уншалгын зал соо, цехүүдэй улаан булангуудта В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал-ябуулгые харуулһан фото-выставкэнүүд эмхидхэгдэбэ.

Республиканска лекторскэ бюрогой лекторнүүд городой предприятинуудта ба хүдөө нютагуудта ошожо, «В. И. Ленин — Коммунистическэ партиие ба дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын социалистическэ гүрэниие байгуулагша ба хүтэлбэрилэгшэ мүн» гэһэн темээр ажалшадта лекцинүүдые уншана.

Аймагуудтахи лекторскэ группануудай гэшүүд колхозууд ба МТС-үүдтэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 83 жэлэй ойдо зорюулһан лекцинүүдые үнгэргэжэ байна.

Республиканска лекторскэ бюрогой лектор, Чувашска АССР-эй искусствонуудай габьяата ажалябуулагша Г. А. Морев «В. И. Ленин советскэ искусствода» гэһэн лекциие Улан-Удын уһанзамшадай клубта уншаба.

Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ уншалгынгаа зал соо В. И. Ленинэй түрэһөөр 83 жэлэй ойдо зорюулжа, ехэхэн фотовыставкэ түхеэрбэ. Мүн эндэ абонементнэ зал соо В. И. Ленинэй зохёолнуудай выставкэ эмхидхэгдээ.

КПСС-эй горкомой библиотекэ, шэлэй заводой культурын ордоной дэргэдэхи библиотекэ, сэмбын фабрикын, мяханай комбинадай, «Механлит» заводой клубууд Владимир Ильич Лениндэ зорюулагдаһан фотомонтажуудые эмхидхээ.

Улан-Удын № 3 басагадай дунда һургуулида һурагшадай суглаан боложо, «В. И. Ленин хүүгэдэй агууехэ хани нүхэр» гэһэн темээр лекци уншагдаба. Лекциин удаа һургуулиин уранһайханай самодеятельностиин коллектив концерт табиһан байна. Тэдэнэй табиһан концертнэ программада В. И. Ленин тухай шүлэгүүд, дуунууд оролсоно.

Москва. Ажалшадай ажабайдалые саг үргэлжэ һайжаруулхын түлөө парти ба правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, Л. М. Кагановичын нэрэмжэтэ Гүрэнэй нэгэдэхи подшипниково заводой стахановецууд ажалай шэнэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Залуу стахановецууд токарь Кира Дрожина, шлифовщица Александра Овчарова гэгшэд ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын талаар табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөнэй үүсхэлшэд болоо. Тэдэнэр табанжэлэй түсэбые гурбан жэл соо дүүргэхэ ба табанжэлэй эсэстэ ажалайнгаа бүтээсые 70 процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абаад, табанжэлэй эхинһээ хойшо ажалайнгаа бүтээсые 40 үлүүтэй процент дээшэлүүлээ. Тэдэнэй үүсхэлые предприятиин бүхы коллектив халуунаар дэмжээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү стахановканууд Александра Овчарова (зүүн гарһаа), Кира Дрожина. **ТАСС-эй фотохронико.**

БМАССР-эй 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

Бригаданууд хоорондын мүрысөөн

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой вагонуудые задалалгын цехын коллектив 5 һарынгаа түсэбые 100 процент дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур нэгэ вагон задалха ба 95 мянган түхэригэй гүрэнэй мүнгэ арьбалжа, Майн Нэгэнэй һайндэрые угтаха гэжэ уялга абаһан юм. Тэдэнэр энэ уялгаяа мүнөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна, апрель һарын түрүүшын хахадта графигаа холо үлүүлэн дүүргэбэ.

Вагоннигууд үйлэдбэриингөө хүсые дүүрэнээр ашаглан, вагонуудые түргэнөөр задална, хуушарһан детальнуудынь гамтайгаар, эбдэнгүйгөөр абажа, дахинаа хэрэглэнэ. Нүхэр Боголюбовагай хүтэлбэрилдэг столярнуудай бригадынхид халаанайнгаа даалгабариие 10—15 процентээр үлүүлжэ, мүрысөөндэ түрүүлэн ябана. Тус бригадынхид нэгэдэхи квартал соо 52 мянган түхэригэй материалнуудые алмалта хэһэн байна.

Республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаһан вагонно-механическа цехын коллектив халаанайнгаа даалгабариие 130 процент хүрэтэр дүүргээ. Тус цехын эрхим фрезеровщик Марк Чернышев үдэр бүри 2—3 нормо дүүргэнэ. Мүнөө нүхэр Чернышев токарьнууд Звагин, Плоткин, Нагорянский, фрезеровщик Аркатов гэгшэдые техникын хүсые дүүрэнээр ашаглаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай өөрынгөө дүй дүршэлтэй танилсуулаа.

М. Васильев.

Ажалай үндэр бүтээсэ

Итанцинн леспромхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон албахаагшад Майн Нэгэнэй һайндэрэй хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаад, ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байна. Модо шэрэхэ апрель һарынгаа түсэбһөө гадуур 10 мянган кубометр модо шэрэхэ, ажалай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абаһан байгаа һаа, мүнөө тэрэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Абаһан уялгаяа гансал дүүргэхэ бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэһэн шофёр Алаев гэгшэ апрель һарынгаа даалгабариие дүүргэөд, мүнөө үлдэгшэ хахад һара соо үшөө нэгэ һарын даалгабари дүүргэжэ, түүхэтэ һайндэрые угтахын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Өөһэд хоорондоо мүрысэдэг шофёрнууд Бурдуковский, Алексей Брянский, Саликов болон бусад түсэбһөө гадуур ехэ хэмжээнэй модо шэрэн, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

К. Скворцов.

Городой харгы замшадай үгэ ба хэрэгүүд

Республикын 30 жэлэй ойн һайндэрые Улан-Удэ городой харгы барилгын конторын коллектив ажалай ехэхэн амжалтануудтайгаар угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

Ажалшадай депутадуудай Городской райсоведэй депутат М. Ионов, Улан-Удын горсоведэй депутадууд М. Шевченко ба Ю. Изаксон гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг городой харгы заһабарилгада хэрэглэгдэхэ шулуу бэлэдхэдэг бригаданууд нэгэдэхи кварталай даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, харгышадай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ.

Мүн тэрэшэлэн горсоведэй депутат Ефим Шеховэй хүтэлбэрилдэг бригада мяханай комбинадай цехүүдые асфальтировалга хэхэ зуураа үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллан, квартальна түсэбөө 230 процент дүүргэбэ.

Майн Нэгэнэй һайндэрые ба республикынгаа 30 жэлэй ойе үндэр бүтээсэтэ ажалаараа угтаха зорилготойгоор тэмсэдэг шулуу бэлэдхэгшэд—коммунистнууд Даши Һайданов, Алексей Ионов болон бусад һайн шанартай шулуу бэлэдхэхэһээ гадна, үдэрэйнгөө нормые хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Улан-Удэ городой харгы барилгын конторын коллектив республикынгаа столицын харгы замые шэнэлэн заһабарилха, үйлсэнүүдые асфальтировалха 5 һарынгаа түсэбые болзорһоонь 8 үдэр урид дүүргэхэбди гэжэ шиидэбэ.

С. Пышманцев, харгы барилгын Улан-Удын конторын начальник.

Аймагуудай газетэнүүдһээ

И. В. Сталинай зохёолоор теоретическэ конференци болобо

КПСС-эй айкомой библиотекэ И. В. Сталинай «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн гениальна зохёолые шудалалгада зорюулжа, теоретическэ конференци үнгэргэбэ. Энэ конференцидэ аймагай центрын партийно-советскэ эдэбхитэд ба интеллигенци хабаадалсаһан байна.

Конференцидэ хабаадагшад «И. В. Сталин—социализмын үедэхи экономическа хуули ёһые зохёогшо», «Городой ба деревниин хоорондо, ухаан бодолой ба физическэ ажалай хоорондо байгаа тад ондоо зүйлые үгы хэхэ тухай асуудал, мүн тэдэнэй хоорондын илгаануудые усадхаха тухай асуудал» гэһэн темэнүүдээр элидхэлнүүдые шагнаба.

Элидхэлэй удаа эдэ асуудалнууд тушаа зүбшэн хэлсэлгэ боложо, олон зон үгэ хэлэбэ. Илангаяа нүхэд Костенков, Гожа, Лыткин, Леонов, Ревенский, Аносов ба бусад зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

«Вперед» газетэ, Мухаршэбэр.

Сабшалан һайжаруулна

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ниитынгээ адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха зорилгоор сабшалан дээрээ бага бэшэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Һаяхан аймагай центрын ажалшад воскресник эмхидхээ. Тус колхозой сабшалан дээрэ 1500 тэргэ наг шэбхэ гаргагдажа 15 гектар талмай шэбхэжүүлэгдээ.

Мүнөө тэндэ тэжээл бэлэдхэлэй саг үргэлжын бригада эмхидхэгдээд, сабшалангаа үтэгжүүлхэ, уһалха, сэбэрлэхэ хүдэлмэринүүдые эршэмтэйгээр үнгэргэжэ байна.

Г. Дармаев,
«Стахановец» газетэ, Зэдэ.

Уншагшадай конференци

Городской библиотекэ «Советскэ литературын залуу герой» гэһэн темээр уншагшадай конференци үнгэргэбэ. Энэ темээр хэлэгдэһэн элидхэлэй удаа «Коммунистическэ парти болбол советскэ залуушуулай хүтэлбэрилэгшэ ба эмхидхэлшэ», «Павел Корчагинай образ», «Алексей Мересьевэй образ», «Катя Волгиной образ» ба бусад темэнүүдээр хамта 8 хүн үгэ хэлэһэн байна.

«Геройнуудые ажабайдал яажа бии болгоноб» гэһэн темээр нүхэр Вагановай хэлэһэн халуун үгэ сугларгшадые ехээр һонирхуулаа. Тэрэ хадаа «Залуу гварди» гэжэ романай эрэлхэг зоригтой геройнууд тухай хөөрэһэн байна.

Э. Титова,
«За Металл» газетэ, Городок город.

Дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба

Һаяхан Үшөөтэйн МТС-эй дирекци ба партийна эхин организаци тракторна бригаданудай үнгэрһэн табан үдэрэй хүдэлмэриин дүн гаргаба.

Энэ дүнгэй ёһоор даалгабаряа 180 процент дүүргэһэн № 4 тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Банзанов) социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараба. Энэ бригадада МТС-эй дирекциин ба парторганизациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Нүхэр Банзанов дамжуулгын Улаан тугые абаха зуура, полевой хүдэлмэриин дүүрэтэр энэ тугаа алдангүй барихын түлөө бидэ бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлмэрилхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

«Стахановец» газетэ, Зэдэ.

ШОФЁР—СТАХАНОВЕЦ ЛЮТАЕВ

Мухаршэбэрэй «Союззаготзерногой» автобазын шофёр Константин Степанович Лютаев республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байна. Тэрэ хадаа даажа абаһан машинаяа капитальна заһабаригүйгөөр 200 мянган километртэ гүйлгэхэ, үнэтэ горючи арьбалжа, ашаа шэрэлгын үные километр бүри нэгэ мүнгөөр химдаруулха гэжэ уялга абаһан аад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэнэ.

К. Коненов, базын парторг.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна суглаануудай протоколнууд

Протоколнууд партийна тон шухала документ юм. Протоколнууд тодо һайнаар бэшэгдэһэн, баталан абтаһан шиидхэбэринүүд тэрээн соо зүбөөр найруулагдаһан байха ёһотой. Иимэ эрилтэ партийна организаци бүхэндэ табигдаха зэргэтэй.

Тулюур муугаар бэшэгдэһэн протокол партийна организациин хүдэлмэриин культура багатай, партийна документацида хайхарамжагүйгөөр хандадаг байһые гэршэлнэ. Протоколнуудые муугаар бэшэдэг, партийна ажахые хайша хэрэгээр хүтэлдэг баримтануудые алгасан гарадаггүй, тэдэ дутуунуудые зайсуулха хэмжээ абадаг, протоколнуудые һайнаар бэшэхэ эрилтэ партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай урда табидаг партиин айкомууд тон зүб юумэ хэнэ гээшэ.

Буденныин нэрэмжэтэ колхозой партийна организацида партийна ажахын ямараар хүтэлэгдэдэг байһан тухай асуудал КПСС-эй Кударын айком бюрогойнгоо заседаниин дээрэ энэ жэлдэ зүбшэн хэлсэһэн юм. Тиихэдэ протоколнуудые бэшэлгын дутуунуудые зайсуулха хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол гаргаһан байна.

Гэхэ зуура, партиин зарим айкомууд протокол һайнаар бэшэхэ эрилтэ партийна эхин организацинуудай үмэнэ табинагүй. Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» гэжэ колхозой партийна организаци үйлэдбэри дээрэхи хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн секретарьтай юм. Тиигэбэшье, парторганизациин секретарь нүхэр Таханов партийна суглаануудай протоколнуудта хайша хэрэгээр хандана. Тиимэһээ партийна суглаануудайнь протоколнууд тулюур муугаар бэшэгдэнэ, суглаанда хабаадаһан партиин гэшүүдэй тоо заримдаа протокол соо бэшэгдэдэггүй, коммунистнуудай хэлэһэн үгэ дутамагаар найруулагдана, шүүмжэлэгдэһэн хүнүүдэй фамили бэшэгдэнэгүй, хэлэһэн үгэтэеэ танилсаха арга коммунистнуудта олгодоггүй байха юм. Тиихэдэ, энэ партийна организацида партийна бюрогой заседаниин протокол бэшэгдэнэгүй шахуу. 1952 он соо, энэ жэлэй гурба һара соо хэгдэһэн бюрогой заседанинуудай оройдоол нэгэнэйнь протокол бэшэгдэһэн байна.

Иимэ баримтанууд бусадшье аймагуудай партийна эхин организацинуудта үзэгдэнэ. Байкало-Кударын аймагай олон партийна эхин организацинуудта суглаануудайнь протоколнууд болон шиидхэбэринүүд обороор бэшэгдэдэг, номерлогдодоггүй байна. Партийна суглаан дээрэ табигдаһан асуудалай ямараар зүбшэн хэлсэгдэһэниинь протоколнууд сооһоо мэдэхын аргагүй. Зарим шиидхэбэринүүд протоколдонь бэшэгдээгүй байдаг. Протоколнуудые карандашаар, бишыхан саарһан дээрэ копировкоор буулгажа бэшэдэг ушар үзэгдэнэ.

Протоколнуудые иимэ харюусалгагүйгөөр бэшэдэг байһанай түлөө партиин айкомууд, тэдэнэй партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагууд түбхын түрүүндэ зэмэтэй гээшэ. Партийна эхин организациин протокол бүхэн суглаанай болоһоной һүүлээр 3 хоногһоо оройтонгүй КПСС-эй айкомдо хүргэгдэхэ, тэндэ һайнаар шэнжэлэн хаража үзэгдэхэ ёһотой. Протоколнуудые хаража үзэлгэ партийна организацинуудай юу хэжэ, ямараар хүдэлмэрилжэ, асуудалнуудые хэр зүбөөр шиидхэжэ байһые саг үргэлжэ мэдэжэ байха арга партиин айкомуудта олгохо байна. Протоколнуудые шэнжэлхэдээ колхоз, предприяти бүхэнэй ажал-ябуулгын һайн ба муу талые багсаан мэдэжэ болохо байна. Тэрэшэлэн, партийна организацинуудай буруу шиидхэбэринүүдые хаһа саг соонь заһаха, үнэтэ үүсхэлнүүдыень дэмжэхэ арга КПСС-эй айкомуудта олгоно.

Партийна суглаануудай протоколнуудай һаланаар бэшэгдэдэг байһан ябадалые зарим айкомуудай, тэдэнэй партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагуудай алгасан гарадаг ябадал айкомуудай, тэдэнэй таһагуудай өөһэдэйнь муугаар хүдэлмэрилдэг байһые гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй Байкало-Кударын айкомдо ороһон протоколнуудай гурба найнь нэгэ хубиие айкомой хүдэлмэрилэгшэд хаража үзөөгүй байха юм. Энээн дээрэһээ зарим партийна эхин организацинууд протоколнуудаа һанахадаал, зарим ушарта хоёр һараар удааруулжа айкомдо хүргэдэг байна. Хэтэрхэдээ, парторганизацинуудай зарим секретарьнууд энэ жэлэй эхинһээ хойшо протоколнуудаа айкомдо хүргэхэеэ огто болишоһон байна.

Партиин айкомууд эдэ дутуунуудые зайсуулха, партийна ажахыгаа партийна эхин организацинуудай ямараар хүтэлжэ байһые саг үргэлжэ һонирхожо байха уялгатай. Партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагууд, тэдэнэй инструкторнууд партийна суглаануудай протоколнуудые һаланаар бэшэдэг, айкомдо хүргэдэггүй байһан баримтануудта хамаагүйгөөр хандаха ёһогүй. Партийна ажахые хүтэлхэ хүсэд һайн дүй дүршэлтэй болоогүй секретарьнуудта тэдэнэр бодото туһаламжа үзүүлхэ, тэдэниие һургаха уялгатай.

Г. Петров.

Багшанар-агитаторнууд

Хасууртайн дунда һургуулиин багшанарай коллектив Хасууртай тосхоной ажалшадай, мүн «Победа» колхозой малшадай дунда агитационно-ниитын, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын үедэ багшанар-агитаторнууд ажалшадай дунда уласхоорондын байдал тухай, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай, СССР-тэхи һунгалтын системэ тухай асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн, партиин XIX съездын материалнуудые, И. В. Сталинай съезд дээрэ хэлэһэн үгые ажалшадта ойлгуулжа үгэһэн байха юм.

Һунгалтын үедэ багшанар-агитаторнууд һунгагшадай дунда нилээд олон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ бүхыдөө 1000 гаран хүн хабаадалсаа. Малшадай дунда мүн лэ оло дахин политинформаци үнгэргэгдөө, газетэ уншагдаа. Багшанар-агитаторнууд нүхэд Н. Т. Сальникова, Г. П. Соборова гэгшэд малшадай дунда элдэб темээр лекци уншаһан байна. Һурагшад-комсомолецууд болон багшанарай хүсөөр малшадай дунда хоёр дахин концерт харуулагдаа. Һурагшад-комсомолецууд болон багшанар малшадай точконуудта 4 библиотекэ эмхидхэһэн, 20 гаран лозунгнуудые бэшэһэн, «дайшалхы хуудаһануудые» гаргаһан байха юм.

Багшанар-агитаторнууд траурна үдэрнүүдтэ, бүхы советскэ арадай өөрынгөө агуухэ вождьтой хахасажа байһан тухай хөөрэжэ үгэһэн, КПСС-эй ЦК-гэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй болон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэгэдэмэл заседаниин тогтоолые, Москвада, мартын 9-дэ болоһон траурна митингдэ нүхэд Г. М. Маленков, Л. П. Берия, В. М. Молотов гэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые уншажа үгэһэн байна.

Һүүлшын үдэрнүүдтэ багшанар-агитаторнууд хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө хөөрэлдөөнүүдые хэнэ.

Нүхэд Н. Сальникова, З. Иванова, К. Мартынова, С. Колесникова, А. Сизова, В. Савинова, А. Казазаева болон бусад эрхим агитаторнууд гэжэ тоологдодог юм. Тэдэнэр арба арбан айлнуудые даажа абаад, тэдэ айлнуудтаа саг үргэлжэ хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Тэдэнэр колхозой айлнуудта хүндэтэй айлшад болонхой.

С. Дугаров, Хоринии аймагай «Победа» колхозой партийна организациин дэргэдэхи агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ, Хасууртайн дунда һургуулиин директор.

Уншагшадай конференци

Һаяхан Татаурово станциин клубта Сталинска шангай лауреат Галина Николаевагай «Таряа хадалга» гэжэ романаар уншагшадай конференци болобо. Татауровска хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд энэ конференцидэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэһэн байна.

Конференцидэ Ильинка, Татаурово гэжэ түмэр замай станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд, Итанциин машинно-тракторна станциин механизаторнууд, хүдэлмэришэд болон багшанар хамта 100-гаад хүн хабаадалсаа. Тус конференци юрэнхыдөө һонирхолтойгоор үнгэрбэ.

Г. Чесанский.

БМАССР-эй 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан тэжээл бэлэдхэлэй, таряа хуряалгын машинануудые болзорһоонь урид, хабарай тарилгые богони болзор соо дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто Хонхолойн МТС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үдэр бүри хоёр нормо хүрэтэр дүүргэдэг түмэршэ дархан П. И. Кондарёв, хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха бригадын бригадир П. А. Мальцев гэгшэд хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантаевай фото.

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

35 ХОНИНҺОО —74 ХУРЬГАДЫЕ АБАБА

Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Цыбиктар Цыреновэй отарын хонид олоороо хурьгалжа эхилээ. Мүнөө тус отара 175 хони түрүүлээд 214 хурьгадые абаба. 31 хонид эхирлээ, 4 хонид 3—3 хурьга гаргаба.

Энэ хадаа хонидоо һайнаар харууһалһан ба искусственна аргаар ороондо оруулһанһаань болоһон байна.

ШУБУУНАЙ ИНКУБАТОРНА СТАНЦИ

Мухаршэбэр тосхондо шубуунай инкубаторна станци баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Тэндэ 22 мориной хүсэтэй хоёр нефтьдвигатель тодхогдоо. Мүн «Рекорд—39» гэжэ 2, «Вир—9» гэжэ 1 инкубаторнууд табигдажа хүдэлгэгдөө. Станци болбол сезон соогоо 120 мянган үндэгэ дальбараа болгохоор хараална.

Тус станци аймагай бүхы колхозуудта, мүн колхознигууд, хүдэлмэришэд болон албахаагшадта олон дальбараануудые гаргажа үгэхэ байна. «Коммунизм», «Гигант», Сталинай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозууд түрүүшын ээлжээндэ үндэгэнүүдээ тэндэ оруулба.

КОЛХОЗОЙ РАДИОУЗЕЛ

Суулга тосхоной ажалшад март һараһаа эхилэн радио дамжуулганууды шагнадаг болобо. Тэндэ «МТСРТУ—100» аппаратура усилительтэйгээр тодхогдоо. Энэ хадаа Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой радиоузел юм. Тэндэһээ колхознигуудай болон механизаторнуудай 150 гэртэ радиорепродукторнууд дуугаруулагдаба.

Радиоузел тосхоной ажалшадай захилаар грамзапись дээрэһээ концерт дамжуулна. Эндэһээ колхозой малажалай фермэнүүдэй улаан булан, полевой станууд радиофицировалэгдэхэ байна.

ХҮДӨӨГЭЙ БИБЛИОТЕКЭ

1952 оной июль һарада Подлапатка тосхондо хүдөөгэй библиотекэ нээгдэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тус библиотекын номой фонд нэмээгдэжэ, мүнөө тэндэ политическэ, уранһайханай, хүдөө ажахын, хүүгэдэй болон бусад 1800-аад номууд тоологдоно.

Библиотекэ болбол 300 эдэбхитэй уншагшадтай юм.

Тус библиотекэ һайнаар түхеэрэгдэһэн уншалгын залтай. Тэндэнь тосхоной ажалшад сугларжа, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ, газетэ, журнал уншана, шатар, даам наадана, радиодамжуулга шагнана. Зал соонь номой выставкэнүүд табигдадаг.

Маленковой нэрэмжэтэ колхозой малажалай фермэнүүд дээгүүр тус библиотекын нүүдэл библиотечкэнүүд хүдэлмэрилнэ.

Н. Цыбенов.

АГИТАТОРНУУД БА ПРОПАГАНДИСТНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

СОВЕТСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛ

IV. Бурят-Монгол дайнай урда тээхи сталинска табанжэлнүүдэй үе[дэ]

Илангаяа дайнай урда тээхи сталинска табанжэлнүүдэй үедэ Бурят-Монголдо ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Агуухэ ород арадай туһаламжын, Советскэ правительствын, Коммунистическэ партиин ба нүхэр Сталинай өөрынь үдэр бүриин анхарал оролдолгын ба туһаламжын ашаар республикымнай ажалшад томо промышленностьтай болохын, хүдөө ажахыгаа шэнэдхэн дэбжүүлхын ба формооро национальна, удхаараа социалистическэ культурыень хүгжөөхын тулада гайхамшаг ехэ зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэри эхилһэн байгаа.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Бурят-Монголдо промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ ВКП(б)-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүд айхабтар ехэ удхашанартай байгаа. Эдэ шиидхэбэринүүд ороноо индустриализацилха зорилго партиин урда табяа һэн. Энэ съезд дээрэ нүхэр Сталин үгэ хэлэхэ зуураа. иигэжэ заагаһан байгаа: «Манай генеральна линиин үндэһэ һууринь өөрынгөө хүсөөр шухала хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилжэ шадаха, аграрнаһаа манай орониие индустриальна болгохо гэһэн удхатай».

Ороноо индустриализацилгын сталинска политикые удаа дараалан бэелүүлхэ үедэ Бурят-Монголдо промышленностиин томо томо предприятинууд үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хэмжээтэйгээр ба үргэн далайсатайгаар баригдажа эхилһэн байна.

Сталинска нэгэдэхи табанжэлэй үедэ капитальна барилгада 19 миллион 150 мянган түхэриг гаргашалагдаһан, паровозо-вагонно, шэлэй механизированнэ заводууд, мяхаконсервын ба талха татаха комбинадууд, Улан-Үдын ГЭС болон ой модоной промышленностиин предприятинууд баригдажа эхилээ һэн. Эдэ барилганууд дээрэ оронойемнай промышленна ехэ ехэ центрнүүдһээ —Москва ба Ленинградһаа, Урал болон Волгоһоо ерэһэн хэдэн мянган хүдэлмэришэд хүдэлмэрилдэг байгаа. Тэдэнэр хадаа түрүү техникын культурые нэбтэрүүлдэг, теоретическэ эрдэмээ ба дүй дүршэлөө дэлгэрүүлдэг байгаа. Тиихэдэ һая болотор нүүдэл байдалтай байһанаа Сэлэнгэһээ ба Түнхэнһөө ерэһэн малшад, Тарбататайһаа ба Мухаршэбэрһээ ерэһэн таряашад тэдэнтэй хамта ажалладаг байгаа. Дээдэ-Үдые оршон тойрон, урдань ой тайгын шууяжа байдаг газарта заводуудай шэнэ корпусууд тэдэнэй гараар бүтээгдээ, хүсэ ехэтэ турбинанууд, компрессорнууд, орёо орёо станогууд тэдэнэй гараар табигдаа, электрическэ сетиин үндэр вольтно хэдэн арбаад километр лининүүд тэдэнэй хүсөөр татагдаа.

Барилгашадай шэн габьяата ажалай ашаар мяха-консервын комбинат 1932 ондо ашаглалгада оруулагдаһан юм. Түрүүшын табанжэлэй туршада механическа литейнэ завод, типографи, Улан-Үдын ГЭС, Клюевскэ модоной завод, 3 леспромхоз, гал тээрмэ, загаһанай хэдэн заводууд ашаглалгада байһан предприятинуудай зэргэдэ оруулагдаһан байна.

Сталинска хоёрдохи табанжэлэй үедэ промышленностиин хүгжэлтын темпнүүд республика дотор бүри ургаһан байна. Табанжэл соо промышленностьда 400 миллион үлүүтэй түхэриг капиталовложени хэгдэһэн юм. Энэ хадаа нэгэдэхи табанжэлэйхиһээ 20 үлүүтэй дахин ехэ байгаа.

Хоёрдохи табанжэлэй туршада паровозо-вагонно завод, мелькомбинат баригдажа ашаглалгада үгтөө. Мүн хилээмэнэй механизированнэ хоёр завод, хирпиисын завод, модо үйлэдбэрилдэг завод, тэрэшэлэн ой модоной промышленностиин хэдэ хэдэн предприятинууд, Бабушкин городой электростанци баригдаһан юм. Предприятинуудай ниитэ тоонь 1937 ондо 140 болоод байгаа һэн.

Индустриальна түргэн бушуу хүгжэлтын ашаар социалистическэ промышленность республикымнай арадай ажахын түрүү һалбари болоо. 1937 ондо промышленностиин удельнэ хэмжээн 71 процент байгаа.

Сталинска гурбадахи табанжэлэй үедэ промышленна үйлэдбэрилгэ саашадаа дэбжэһэн байна. Энэ үедэ хэдэн шэнэ предприятинууд баригдахаһаа гадна, ашаглалгада оруулагдаһан заводуудай орёо нарин техникые хэрэглэхэ, тэдэнэй хүсые саашадань ехэ болгохо талаар горьтойхон хүдэлмэри хэгдэһэн байна. 1941 оной эхиндэ республика доторнай 264 предприяти бии болоһон байгаа. 1940 ондо тэдэнэр 1937 онойхиһоо 39 процент үлүү ехэ продукци гаргадаг һэн.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Коллективизаци бүхы хэмжээгээр бэелүүлхэ тухай ВКП(б)-гэй XV съездын шиидхэбэри, «Бурят-Монголой партийна организациин байдал ба тэрэнэй хүдэлмэри тухай» 1929 оной майн 27-до партиин Центральна Комитедэй гаргаһан тогтоол республикымнай хүдөө ажахые шэнэдхэн дэбжүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай байгаа. Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ, кулагуудай мүлжэлгэтэй эрид шууд тэмсэхэ, Бурят-Монголдо революциин урда тээхи газартаряалангай харилсаануудые усадхаха, бурядуудай ажаһуудалда бии байгаа, феодально-родовой үлэгдэлнүүдые, тэдэнэй нүүдэл ба хахад нүүдэл ажабайдалые болюулха тухай гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнууд энэ тогтоол соо табигдаһан байгаа. Революциин урда тээхи газартаряалангай харилсаануудай ёһоор манай эндэхи һайн газарнуудые кулагууд ба ноёд эдэлдэг, харин гологдоһон муу газарнууд ажалша таряашадта үгтэдэг байгаа.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые бэелүүлһэнэй ашаар кулагуудай, ноёдой ба ламанарай хэрзэгы шэрүүнээр хэдышье үсэрэлдэбэшье, тэдэнэй эдэлжэ байһан 200 мянга гаран гектар газар, тэрэ тоодо 55 мянган гектар таряанай газар, 51,3 мянган гектар сабшалан, 95,6 мянган гектар бэлшээриин газар үйлэдбэриин бүхы зэр зэмсэгүүдтэйнь абтаһан байна.

Газарай реформо хадаа колхозно замда малша бурядуудай түргэнөөр орохо, һууршжаһан байдалтай болохо хэрэгтэнь тэдэнэртэ туһалһан байна. Коллективизациин хоёр гурбан жэлэй туршада таряашадай ажахынуудай 70 гаран процентнь артельнүүд боложо нэгэдээ һэн. Артельнэ ажабайдалда оролго кулагуудай хэрзэгы шэрүүн тэмсэлэй үедэ бэедүүлэгдэһэн байна.

1936 ондо парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй Кремльдэ республикымнай ажалшадай делегациин уулзаһан ябадал Бурят-Монголой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалда гайхамшаг событи мүн байгаа. Ленинско-сталинска национальна политикые бэелүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ советскэ Бурят-Монголой туйлаһан амжалтанууд тухайда агуухэ Сталинда ба тэрэнэй дүтын соратнигуудта тус делегаци мэдээсэһэн байна. Ажахыгаа ба культураяа хүгжөөхэ талаар амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй ЦИК-гэй Президиум республикымнай түрүү хүнүүдые орденуудаар ба медальнуудаар шагнаа һэн. Правительство колхозуудта машинануудые үгэжэ ехэ туһалһан байна.

Кремль дотор энэ түүхэтэ уулзалга колхозно байгуулалтые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргээ. 1937 оной эсэстэ таряашадай бүхы ажахынуудай 92 процентнь колхозууд боложо нэгэдэһэн байгаа. Үргэлжэ дээрэнь коллективизаци хэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ анги байһан кулагууд усадхагдаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудай эгээл ехыень колхозууд үйлэдбэрилэн гаргадаг болоо.

Колхозно байгуулалтын илалта болбол хүдөө ажахые түргэнөөр ба ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ шухала услови байгуулаа. Жэлһээ жэл бүри таряанай талмайнууд үргэдхэгдөө. 1937 ондо таряанай талмайнууд 1923 онойхиһоо 2,5 дахинһаа үлүү ехэ болоһон байгаа. Газартаряалангай шэнэ һалбаринууд—овощь ба техническэ культурануудые тарилга үргэнөөр хүгжөөгдэһэн байна. 1937 ондо овощной культурануудые тарилга 1923 онойхиһоо 2,5 дахин, техническэ культурануудые тарилга хоёр дахин ехэ болоо. Тарилгын талмайнуудые үргэдхэхэтэй хамта, хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтадаг байгаа. 1940 ондо орсоһото культурануудай дунда жэшээнэй ургаса 1923 онойхиһоо 80 процент ехэ болоһон байна.

Бурят-Монголой хүдөө ажахын түрүү һалбари—малажал дайнай урда тээхи сталинска табанжэлнүүдэй үедэ адуу малайнгаа тоо толгойн, ашаг үгэлгынгөө талаар нилээд хүгжэһэн байна. 1935 онһоо 1938 он хүрэтэр колхозуудта адуу моридой тоо толгой 24 процент, эбэртэ бодо малай тоо толгой хоёр дахин, хони ямаадай тоо толгой 3 дахин шахуу олон болоһон байна. Тиихэдэ 1938 онһоо 41 он хүрэтэр колхозно һүрэгэй тоо толгой иигэжэ олошороо гэбэл: адуу морид—19,8 процент, эбэртэ бодо мал—36,6 процент, хони ямаад —66,6 процент, гахай—97,5 процент.

Малай үүлтэр һайжаруулха талаар горьтойхон хүдэлмэри хэгдээ. Республика доторнай үүлтэртэ хэдэн мянган толгой мал асарагданхай. Сэлэнгын аймагта эбэртэ малай гүрэнэй племенной рассадник эмхидхэгдэжэ, үүлтэртэ хэдэн зуугаад залуу мал түлжүүлэгдэжэ, колхозуудта үгтэнэ.

Адуу малай харууһалга үндэһөөрөө хубилагдаа. Бүхэли жэл соо адуу малые бэлшээжэ ондо оруулдаг хуушанай ёһо заншал үгы болгогдожо, дулаан байранууд соо мал харууһалдаг болохын түлөө [...] долго гаргагдадаг байгаа.

КУЛЬТУРНА БАЙГУУЛАЛТА

Дайнай урда тээхи сталинска [та]банжэлнүүдэй үедэ Бурят-Монго[л]до үнэхөөр культурна революци [бо]лоо: үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябад[алые] усадхаха, бүгэдэнниитын эрхэб[ши] һуралсал бэелүүлхэ талаар айх[а]тар ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байн[а].

1937 ондо республика дотор[най] 502 эхин, долоон жэлэй ба ду[нда] һургуулинууд, 9 тусгаар дунда, [...] дээдэ һургуулинууд хүдэлмэрил[жэ] байгаа. 1941 оной эсэстэ хүн зо[н]ой 92 процентнь үзэг бэшэг мэдэ[хэ] болоһон байгаа. Өөһэдын инжен[ер]но-техническэ кадрнууд, агро[ном]муд, зоотехнигүүд, трактористну[уд,] комбайнернууд, шоферууд, ме[ха]нигууд, багшанар, врачууд, уран[...] хёолшод, артистнууд, композито[р]нууд, уранзураашад ба эрдэм[тэд] ургаа гараһан байна.

Республика дотор хэдэн о[н]... клубууд, уншалгын байшану[уд,] библиотекэнүүд, киноустановкону[уд,] радиоузелнууд, больницанууд, [по]ликлиникэнүүд, нарайлалгын [...] хүүгэдэй гэрнүүд, научно-шэн[жэ]лэлгын эмхи зургаанууд бии бол[оо]. Хэдэн мянган тиражтайгаар р[ес]публиканска, городской, аймаг[ай]... дай, тусгаар һалбаринуудай газе[тэ]нүүд, политическэ, научна, һурал[...]лай ба уранһайханай литерату[ра] хэблэгдэн гаргагдадаг болоо.

Өөһэдынгөө үилэһэн хэлэн д[ээрэ] марксизм-ленинизмын классигууд[...] советскэ суута уранзохёолшодой [...]лон республикынгаа уранзохёол[шод] Хоца Намсараевай, Цэдэн Галса[н]вай, Жамсо Тумуновай, Нам[...] Балданогой ба бусадай зохёол[нуу]дые бурядууд уншадаг болоо [...].

Мүн тэрэшэлэн Бурят-Монго[лой] искусство амжалтатайгаар хүгжө[ө]дөө. Бурядуудай дундаһаа театра[ль]на искусствын бэлигтэй ажал-яб[уул]лагшад Цыдынжапов, Гомбоева-Я[...]кова, Балдаков, Петрова, Гергесо[в,] Иванов ба бусад олон хүнүүд, ур[ан] зураашад Сампилов, Мэрдыге[в,] Павлов, Аржаков, гэгшэд ур[гаа] гараа.

1940 ондо Москвада үнгэргэг[дэ]һэн Бурят-Монголой искусствын [...] када һалбаран хүгжэжэ бай[һан] арадай творческо хүсые эли тодо[р] харуулаа.

Формооро национальна, удха[araa] социалистическэ культура[ын] хүгжөөхэ хэрэгтэ гайхамшагта [ам]жалтануудые туйлаһанайнгаа тү[лөө] Бурят-Монголой национальна те[атр] правительствын үндэр шагналда [...] Ленинэй ордендо хүртэһэн бай[на].

Бурят-Монголой хүгжэлтые [...]дал-ноёдой ёһо гуримуудай зам[...] оруулхые, тэрэниие японско им[пе]риализмын колони болгохые һэдэ[һэн] троцкистско-бухаринска шпион[нуу]дые, буржуазно-националистнууд[ые,] панмонголистнуудые ба арадай [бу]сад дайсадые Коммунистическэ п[ар]тиин, Советскэ правительствын [...] бута сохиһоной ашаар ажахын [...] ба культурна байгуулалтынгаа [та]лаар эдэ гайхамшагта амжалтану[у]дые манай республика туйла[һан] байна.

Социалистическэ системэ ажаба[й]далай бүхы һалбаринуудта бүри[...]һэн илаһан байна. Энэ түүхэтэ [ба]римта 1937 оной август соо Бур[ят-]Монголой АССР-эй Соведүүдэй [...] со яаралтай долоодохи съезд дэ[э]р баталагдаһан республикын Конст[ит]уци дотор тэмдэглэгдэнхэй.

Бурят-Монголой АССР-эй пол[и]тическэ үндэһэ һууринь юуб гэхэ[дэ] помещигүүдэй ба капиталистнууд[ай] засагые унагааһанай, пролетариа[тай] диктатурые тогтооһоной, бурят-мо[нгол] гол арадые хаанта зас[а]гай ба ородой империалистическ[э] буржуазиин национальна дарлал[һаа] һаа сүлөөлһэнэй, националист[ическ]ческэ контрреволюциие бута со[хи]һоной ашаар урган гараһан ба [...] хижэһэн ажалшадай депутадууд[ай] Соведүүд мүн болоно гэжэ респу[б]ликын Конституци дотор бэшэгд[э]хэй. Бурят-Монголой АССР-эй эк[о]номическа үндэһэ һууринь юуб [гэ]хэдэ, ажахын капиталистическэ си[с]темые усадхаһанай, үйлэдбэрилг[ын] зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэ энгэй үмс[...] үгы болгоһоной, хүниие хүнэй мү[л]жэхэ ябадалые болюулһанай ашаа[р] бии болоһон ажахын социалист[и]ческэ системэ ба үйлэдбэрилг[ын] зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэ социалист[и]ческэ үмсэ мүн болоно гэжэ тэм[дэг]хэлэгдэнэ.

Шэнэ Конституциие баталан аб[а]һан ушар коммунистическэ байгу[у]лалтада шэнэ илалтануудые туйл[ах]а хэрэгтэ республикын ажалшадые [...] зоригжуулаа. Тэдэнэр хадаа Лен[ин]—Сталинай партиин хүтэлбэри д[оо]ро, Сталинска Конституциин туг до[о]ро морально-политическэ нэгэдэлэ[е] улам бэхижүүлһэн, амжалтаһаа ам[]жалта тээшэ зорһон байна. Гэ[хэ] зуура, 1941 оной июнь соо ма[най] ажалшадай амгалан ажалые Совет[]скэ Союзда фашистска Германи[...] добтолжо дай үүсхэһэн ушар эбд[э]һэн байна.

Ч. НАМЖИЛОВ

ЛЕНИНҺЭЭ ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

Залуу поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов «Шэнэ Үдын тула» гэһэн поэмэ бэшэжэ дүүргэбэ. Иркутска областиин Шэнэ Үдэ тосхондо (1903 оной ноябрь. 1904 оной январь) сүлэлгэдэ нүхэр И. В. Сталинай байһан тухай энэ поэмэ соонь хэлэгдэнэ. Эндэ Ленин Сталин хоёр анха түрүүшынхеэ бэшэг абалсажа, танилсаһан байха юм.

Тус поэмын нэгэ бүлэг дооро толилогдобо.

...ноенай жабарһаа
...итэд гэн шэртэжэ,
...ынай наран
Үдын тосхониие шараба.
...ын айлһаа
...үүн урагшаа шэглэжэ,
...уу Коба
...сэбэр агаарта гараба...
...ткай хада
...һөөлшье үндэр бэшэл аад,
...ра оройдонь хүрэмсөөр
топ ондоо—
...эр холуур төөригдэшэһэн
гэр бараад
...ыган дээрэнь
...сугларан ерэнэ зүндоо...
...ыгын соорхой,
...дайдын мухарта гэхээр
...руу зайдан тосхоной
...тухэл нимэ:
...гэн дундань
...дабшалан һууһан мэтээр
...ын харална
...нтан хонхотой сүмэ.
...рэнэй оройһоо
...ёдойн байһан ганжар
...нгэри өөдэ
...жаргал бэдэрхы зааһаншуу.
...уу талаарнь
...өтэй дүтүүр субажа,
...за хадхаһан
...кабак, наймаад тулана бшуу.
...рэ саагуур
...тэнин сайгаа мүрэн
...ршээ, зээрэг
...Кура голые һануулмаар.
...рүүн хүйтэндэ
...ами голгүй хүрэн,
...мэрлөөтэй байһаарынь лэ
илгамаар...
...эн шэнгеэр
...эрьсынь барлаг, үгытэй зон
...рхэг хуулиин
...һабарта бажуулган зобоно тон.
...бордоһо саһаар
...сонходоо хүрэтэр даруулһан
...сорогор заахан
...эдэнэй урса байрад
...рьбо дээрэ
...тогтожо ядаса дааран
...рьболоо шубуудтал адляар
үзэгдэн байнад.
...ухэ гэхэдэнь
...эбтэ үлеэн зүдэреөхэ,
...тэн далинень
...идхэрсэгээн үрхирөөхэ
...уу һалхин лэ ганса
...юултай бэшэ даа,
...сага, хирээд
...араа байса олон даа...
...он дундуур
...ла эсхэн гарааша
...олиг харгы
...идэһээ лаһанш эли ааб,
...мэ, сүлэлгын
...ады олон туулгаашад
...эр гэнжэеэ
...наэгүүр шэрэн туляаб?!..
...агайгаа бариһан Кобын
...охо, магнай
...атаһан тайгын
...абарта һэргэн эрхэлнэ.
...э саанань
...модондо һууһан шубуунай
...үүн жэгдээр
...тоншон байхадь элихэн лэ.
...эгзэл нимээр
...одвал соогоо наяргажа,
...эм гутал хадан
...уугша бэлэй лэ, —
...э бодоходоо

хүбүүн зосоогоо уяржа,
Гори нютагтаа
дүтэлһэн шэнгеэр үлинэ.
Зүгөөр тэрэнэй
бухы һанал бодол
Зүрхэнэйнь сохидол,
ухаан бэлигэйнь одон
Нэгэл хүн руу
суранзанаар татагдана,
Нэрынь мэдэбэшье,
шэг шарзйень баглана...
Тэрэ хүнэй гарһла
түрүүшынхеэ ерэһэн
Тэбхэрхэн бэшэг
хармаан сооһоо гаргамсаараа
Нүгөө тээшээ
холуурнье, дүтүүршье эрьсен.
Нюдөө сабшангүй
уншана, уншана гансаараа...
Уншаха бүринь
урдань уула бодоһондли,
Ухаан бэлигэй
оёоргүй далай тогтоһондли.
Юунтэйшь жэшээгүй
нимэ гүнзэгы һанал
Юрэ бусын лэ хүнэй
зүрхэнһөө бадархал!
...Заахан бэшэгэйнь
үзэг бүхэн жэрылдэээд,
Жагсаалда гараһан
мянга түмэн сэрэгшүүдэй
Жадын үзүүрнүүд мэтээр
хурсадан сайна,
Жаргал олохо
тэмсэлэй харгы заана.
Хорото һабараар
Россин арадуудай бажууһан
Хоёр толгойто
хара бүргэдэй хүзүүень
Булга мушхан
оро хирагүй һалгаха
Булад нюдарга
хайшан гэжэ гагнахаб, —
Эдэ бүгэдэ
гайхамшаг тодоор бэшээтэй,
Эрэлхэг түсэбүүд
Кобын урда дэлгээтэй...
—Ленин,
Танаа ехээр эбшөөн
үгтааб,
Ленин,
Тантай бүхы һаһандаа
суугтааб,
Ленин,
Танай замаар ябахаб
хатэдээ
Ленин,
багшамнит, — гээд
шиидэхэдээ
Үндэр бартаа
уула губөөс һэтэлэн,
Үсхэн тайгы

хүбүүн нэбтэ шэртэнэ.
Аяар холо,
хаанаб даа,
нүхэр Ленин
Аһан шадалаараа

даллан байхадал гэнэ:
Тэгшэ сарюун
багжагар үндэр бэетэй
Тэнсэлгүй хүсэтэй
баатар хүн хэбэртэй.
«...Түбшэн даруугаар лугшаһан
тэрэнэй зүрхэн соо
Түби дэлхэйн арадуудай
хуби заяан
Бултадаа нэгэдэн,
бусалтагүйгөөр ерэшоо,
Буляан абаха
ондоо хүсэн бии хаяа?!
Тэрэ дээгүүр һунгаагдаһан
баруун гартань
Тэмсэлшэ ангиин
ган булад балтань
Таряашын зэбсэг—
гал эрнтэ хадуургай
Таһаршагүй бүхөөр
ниилээд байна лабтай»—
Гэжэ һанахалаарнь,
Кобын зосоо наран
Гэнтэ гаража,
хабар ерэхэдэл гэнэ...
Сэн бүнгөөр амилһан
тайгаар баран,
Сэсэг намаа дэлгэрнэ,
горход гүйлдэнэ.
Эрбээхэйнүүд
эрээн марнан далларааа
Эли, эли
ниидэнэ, һууна дураараа.
Зүг бүхэндэ—
өлдөб унгын дуу шуу...
Зүгын бүлэнэрши
тоһо хүрэан ябаһаншуу.
Гэдэхые мэдээгүй
мульһэн хэмхэржэ унана,
Гэр тээшэнь
сэхэ харгы гаран һунана..
...Эды ехэ
найдал, зориг асарһан
Эбхэмэл саарһан
хэды шэнээн хайратайб.
Нюуса тагнуул,
нэгжүүл, хобһоо нарилан,
Нугалан бараад,
шатааха гээшэ бэрхэтэй.
Зурагад байса
гэнтэ сахилгаалһан шэнгеэр
Зуруулаа шудархадань
хурса дүлэн ялагад гээд,
Эбхэлээтэн нимгэрһэн
борохон саарһанай буланһаа
Эди эдиһээр
юушье болгонгүй дууһаа...
Хойно урдаһаа
туугдан ерэһэн үүлэдтэл
Хоро үһөөгөөр
нидхэнүүдынь хүмирна.
Холын мушэдэй
тохёолдоһон мэтээр хурсадал,
Хоёр нюдэнэйнь
галнууд улам яларна...
Удаан болобогүй,
үнэһэ хогынь хиидхээд,
Үдын тосхон
сэб сэхээр шэглээд,
Аали жэгдээр
Коба һөөргөө гэшхүүлнэ,
Алхам бүхэнинь
Ленин тээшэ дүтэлүүлнэ.
...һалхин далитай бордоһон
гүйдэл дундаа
һая гаргаһан мүрнүүдыень
баллажа эхилбэ.
«Аюултай, нюуса...» гэжэ
мэдэһэн шэнги, даа,
Алдадгүй даган,
гартаа хүрэтэрынь жэгдэлбэ.

Эртын тарилгые богонихон болзор соо дүүргэхэ

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД БА МЕХАНИЗАТОРНУУД! Трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө тэмсэгты!

Колхозно полинуудһаа мэдээсэлнүүд

МУХАРШЭБЭР. **(Манай корреспондентһээ телефоноор абтаба).** Маленковой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг Суулгын МТС-эй Семен Карпуковой тракторна бригада тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгэ хэхэтээ хамта эртын орооһото культурануудые тарижа захалба. Энэ бригадын механизаторнууд тус колхозой гэшүүдтэй нигта барисаатайгаар хүдэлмэрилжэ, 78 гектарта шэниисэ таряа. Энэ колхоздо 800 гаран гектар пар ба намарай пар, 62 гектар намарай тарилга борнойлогдоо, 30 гаран гектар эртын пар хахалагдаа.

Суулгын МТС-эй харьяата бусадшье колхозууд, Гашейн МТС-эй харьяата колхозууд орооһото культурануудай тарилга хэжэ эхилбэ.

Аймаг соогоо томо колхозуудай нэгэн болохо Заганай сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэд Ивановой, Кудрявцевай, Ревенский гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг таряанажалай бригаданууд эртын орооһото культурануудые тарижа оробо.

«Эрдэм» совхозойхид 2030 гектар пар ба намарай пар, мүн олон жэлэй ногооной тарилгые борнойлһон байха юм. Мүнөө совхозой хүдэлмэрилэгшэд үрһэнэй таряае нара һалхинда дулаасуулан шанаржуулжа, хартаабхын үрһые яровизацилжа байна.

* * *

ЗАЙГРАЕВО. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай колхозууд тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгэ хэжэ байһанаа, мүнөө эртын культурануудые тарижа эхилбэ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүлэн тарилгада оробо. Эндэ түрүүшын хэдэн гектар таригдаба.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз эртын тарилгые мүн лэ эхилбэ. Аймагай бусад колхозууд үглөө мүнөөгүй эртын тарилга эхилхэнь.

П. Метляев.

* * *

ТОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай хэдэн колхозууд эртын хахалалга эхилбэ. Жэшээлхэдэ, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хамта 33 плугууд гараа. Энэ колхозой № 3 таряанажалай бригада (бригадирынь Дари-Базар Мункуев) 10 плуг табяа. Энэ бригадын плугшад Бато-Мунко Галсанов, Юндэн Базаров, Чимит-Дымбрыл Жамбалдоржиев гэгшэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ нормоёо 100 процентһээ дээшэ дүүргэнэ. Үглөөнһөө үшөө 7 плуг нэмэгдэжэ табигдаха юм.

Тус колхозой полинууд дээрэ Торинн МТС-эй № 6 тракторна бригада газар хахалалгада оробо. Трактористнууд Мунко-Цырен Будаев, Даба Жамбалов гэгшэд нормоёо үлүүлэн дүүргэхэ уялга абаа.

Б. Доржиев.

Полевой хүдэлмэриие удааруулна

Хоринн аймагта хабарай полевой хүдэлмэриие үргэлжэдэнь эхилхээр болоо. Гэбэшье, аймагай колхозууд ба МТС-үүдэй олонхи тракторна бригаданууд полевой хүдэлмэринүүдые эхилээдүй байна.

Үндэр баян ургаса ургуулхын тула тарилгын урда тээ газараа шанартайгаар элдүүрилхэ, парай ба намарай парай бүхы талмай дээрэ эртын борнойлго хэжэ, газарай хүрьһэндэ шииг нойто ехээр бариха шухала. Теэд эндэхи колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд «саг үшөө эртэ» гээд, хабарай эртын хүдэлмэринүүдые унжагайруулна. Хоринн аймагта апрелиин 10-һаа ехэ дулаан болоо. Тэрээнһээ хойшо колхозуудай поли дээрэ нилээдгүй ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ аргатай байгаа. Гэбэшье, апрелиин 15-най байдалаар, аймаг соо оройдоо 997 га газарта эртын борнойлго хэгдэһэн байна. Тиихэдэ Ленинэй, Ждановай нэрэмжэтэ, «Пламя» колхозууд үшөө мүнөө хүрэтэр эртын борнойлго хэжэ эхилээдүй. Мүн эндэхи колхозуудай полинууд дээрэ һайрамай уһа тогтоохо ба наг шэбхэ гаргаха гэхэ мэтын хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой Сагаан-хушуун, Ара-байса, Урда Ара гэжэ газарта үтэгжүүлгэ хэгдэдэггүй дээрэһээ жэл бүри муу ургаса абтадаг байха юм. Теэд мүнөөшье жэлдэ баһал тэндэ өөдтэй юумэ хэгдээгүй байна. Тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Жамсаранов «мүнөө саг эртэ, хада уулын саһанай хайлатар һайрамай уһа тогтоожо үрдихэбди» гэжэ һанаагаа заһана.

Аймаг дотор таряанай газар дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб миил 15 процент дүүргэгдээ. Калининай, Маленковой нэрэмжэтэ, «Гигант», «Пламя» колхозуудта энэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Хоринн МТС трактор заһабарилгын эхилхэһээ хойшо нобшо удаанаар хүдэлмэрилөө. Тэрэнэй эсэстэ апрелиин 15 болотор МТС-эй гараж соо үшөө 6 трактор заһабарилагдажа дүүргэгдээгүй байба. Юундэ эдэ тракторнуудтнай мүнөө болотороо колхозуудтаа эльгээгдээгүй байнаб гэжэ асуухада, МТС-эй главна инженер нүхэр Базаржапов «шухала хэрэгтэй частьнуудай үгы байһан дээрэһээ нимэ юумэн болоод байна, майн нэгэн болотор дүүргэжэ үзэхэл байхабди» гэжэ харюусана. Эндэ гансашье тракторнууд заһабарилагдажа дүүргэгдээгүй бэшэ, харин энэ МТС харьяата колхозуудтаяа договор баталаагүй. Зарим тракторна бригаданuудта трактористнууд ба прицепщигүүд дутуу байха юм.

Хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэл тухай асуудал апрелиин 6-да аймагай партийна активай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, хабарай тарилгада бэлэдхэлые түргэдхэхэ тухай дэлгэрэнгы шиидхэбэри абтаһан байгаа. Теэд энэ шухала зорилгые бэелүүлхын түлөө эндэхи колхозуудай ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа багаар хандуулна.

Мүнөө үрһэ хүрэнгые нара һалхинда хатаан шанаржуулха саг болобошье, аймаг дотор энэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Аймагай хүдөө ажахын таһагай ахалагша агроном П. Мишинский энэ талаар хаана, юунэй хэгдэжэ байһан тухай мэдэнэгүй. Молотовой, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд мүнөө хүрэтэр үрһэ хүрэнгээ тарилгын кондицида хүргөөгүй байна. Калининай нэрэмжэтэ, «Путь Сталина», «Гигант» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Гальянов, Гасаранов, Рассадин гэгшэд кондиционнобэшэ үрһээ кондиционно үрһөөр андалдалгые удааруулна.

Эдэ ба бусад дутагдалнуудые ябуул усадхажа, полевой хүдэлмэринүүдые түргэнөөр ба үргэнөөр ябуулха гээшэ Хоринн аймагай колхозууд болон МТС-үүдэй шухала зорилго мүн.

П. Содбоев.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ

Кабанскын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд республикынгаа 30 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ шиидээд, орооһото культурануудай эртын тарилгые агротехническэ эрхим болзорто хэхэ уялга абаа.

Мүнөө энэ колхозой полинууд дээрэ хабарай тарилгын хүдэлмэринүүд түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Эндэ аймаг соо эгээн түрүүн пар ба намарай парай борнойлго эхилээ һэн. Темлюйскэ МТС-эй эрхим бригадануудай нэгэн болохо нүхэр Поломошиной хүтэлбэрилдэг тракторна бригада энэ колхозой полинууд дээрэ түрүүшын үдэр соо 350 гектар газар борнойлоод байгаа. Мүнөө 130 га намарай хара таряанда суперфосфат болон хлортой каляар нэмэлтэ тэжээл оруулагдажа дүүргэгдээ.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ полинууд дээрэ нютагай үтэгжүүлгэ болохо наг шэбхэ гаргаха ба хартаабхын үрһэ яровизацилха хүдэлмэринүүд үргэнөөр ябуулагдажа байна. Мүнөө полинууд дээрэ 15000 тэргэ наг шэбхэ гаргагдаа.

Энэ жэлдэ ороонһото культурануудай үрһэнэй бүхы участогуудта гансал һайн үрһэнүүдээр хэрээһэлүүлэн тарилга хэгдэхэ юм. Колхозой полинууд дээрэ зүб севооборот эрхилдэг болохын тулада олон жэлэй ногоонууд таригдаха юм.

А. Квасников.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ТҮРҮҮ ХҮНҮҮД

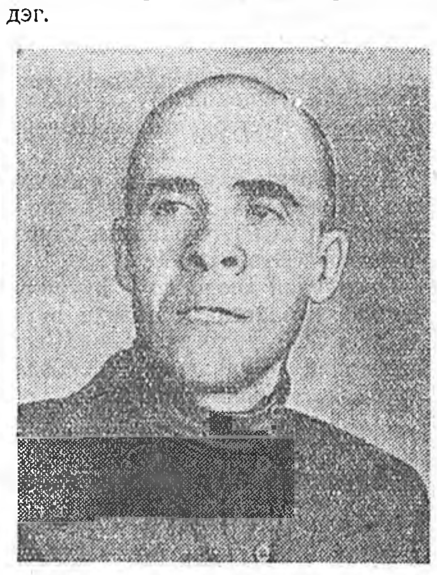
ЭРХИМ МАСТЕР

Фёдор Васильевич Жуковай эсэгэ, үбгэ эсэгэнь шэл үлеэдэг мастернууд байһан юм. Тэдэнэр табин жэлэй урда тээ хоолойгоо тэжээхэ аргые бэдэржэ, Волга мүрэнэй эрьеһээ холын Сибирь тээшэ зорихо гараһан байгаа. Иигэжэ зайжа, ...жа ябахадаа, тэдэнэр Томск ...арай шэлэй заводто, Красно...шадарай гүн тайгада, Иркутск ...арай Тальцыда, Дээдэ Үдын ...Кобылкинай шэлэй заводто ...лэмэрилөө. Тэрэ үедэ шэл ...шэдэй ажал хүдэлмэринь хаа...агүй айхабтар хүндэ, хүлһэ са...ынь тоншье өөдэгүй, хоолой... хүрэхэгүй байһан юм. Тэдэндэ жаргал гэжэ байгаагүй.

...ля найма наһатайдаа шэлэй ...то баночнигаар орожон байгаа. «Үдэрэй 16—18 час соо халуун ...нэй хажууда, хүлһөө гоо...ан хүдэлмэрилдэг байгаабди. ...нэгэшье сагаан байгаагүй»,— ...революциин урдахи байдал ...гаа Фёдор Васильевич мүнөө ...ан хэлэдэг.

* * *

...шаад оной үедэ Улан-Удын ...низированнэ шэлэй заводой ...лга эхилбэ. Энэ хадаа Сибирь ...Дальнэ-Востогой хурдан түргэ... ургажа байгаа арадай ажа...шэлээр хангаха ёһотой томо предприяти болохо байгаа. Тэ...эдэ шэл үлеэгшэ мастер байһан Ф. В. Жуков энэ барилгада ...н байна. Уг үеэрээ шэлшэн ...р энээнһээ хойшо шэлые хү...эй уушхаараа үлеэдэг саг дүү... орондонь машинанууд хүдэлхэ ...е, тэрэ машинануудые би жолоо...т болохо ёһотойб гэжэ ойлго... байгаа. Мүнөө үедэ шэл отолог... хүдэлжэ байдаг Яптуев, шэл хайлуулагшад — Никашев ба Кушнарев, шулууша дархан Родионов болон бусад олон нүхэдөөрөө сугтаа Жуков энэ завод барижа эхилһэн юм. Жуков тэрэ үедэ бетонщигоор хүдэлмэрилдэг байба. Тиимэһээ тэрээниие манай заводой һуури тодхолсоһон хүн гэжэ эндэ зүб хэлсэдэг.

Саһан шуурганай бурьялан байһан үбэлэй хүйтэн һүнишье, халуун наранай хайра гамгүй шаража байһан зунай халуун үдэршье тэдэнэр бетоноо барисалдуулжа, хирпиисэнүүдээ ябталжа, машинануудаа һууридань тодхожо байдаг бэлэй. Яараха хэрэгтэй — орондоо барилгын шэл түргэн үгэхэ шухала байгаа. Заводой барилгын дүүрэхэ саг дүтэлбэ.

Федор Васильевич шэлые дороһоонь өөдэнь һунаан татадаг машинануудые хабсаралгада хүдэлмэрилжэ байба. Хожом эдэ машинанууд дээрэ хүдэлмэрилхэб гэжэ мэдэһэн түлөөдөө Жуков гайка, шүрэб бүхэниинь шлангаяа ехэ анхаралтайгаар хоноон хабсарна.

Шэнэ завод баригдажа дүүрэбэ. Урдань Жуковай хүдэлмэрилһэн шэлэй заводуудта гар хүрзэнүүд, тачканууд, хахажа үхэмэ эльһэ хужарай тооһон дүүрэнги байдаг байгаа. Харин энэ шэнэ заводой цехүүд соо тээрмэ-машинанууд, транспортёрнууд, элеваторнууд, хаалгын барабанууд, шэл һунаан татаха машинанууд хүдэлнэ. Заводой түмэр зам дээгүүр паровозууд түүхэй эд, түлишэ шэрэн асарна. Хүсэ ехэтэ вентиляторнууд цех сооһи тооһо, бүгшэм халуун агаар татан гаргана. Һэрюун зохид...

1935 оной намар. Сибириин алтарма һайхан, элдин хонгор намар. Заводой ута хоолойнуудһаа хүхэ сагаан утаан баглайран гаража, асари томо ванна соо шихтэ хайлажа, халуун шэл бусалжа эхилбэ. Бурят-Монголдо түрүүшын сталинска табанжэлэй аһан түрүүшын завод үйлэдбэридэ оробо. Федор Васильевич машинын реостадай штурвал мушхаад орхибо. Иигэжэ бурят-монголой шэлэй түрүүшын лентэ татагдан урдажа эхилһэн юм. Бага хүхэльбэ үнгөөрөө гэрэлдэ ялалзан, үлэ мэдэг ханхинаһан абяатайгаар энэ лентэнь захагүй ута замаа эхилһэн байгаа.

Федор Васильевич, тэрээнэй хани нүхэд — мастернууд П. Ф. Аксенович, В. И. Барышников, В. М. Матвеев, А. И. Лоскутов — бултадаа урдын шэл үлеэгшэд болбол шэнэ машинануудай шэл татахые баяртай хүхюунээр хараад, амяа татан зогсонод. Урдань һаяхан соргын үзүүртэ хайлаһан шэл аһаажа, уушха сээжынгээ бии шадалаар үлеэн, монсогор ута «халява» болгодог, тэрээнээ хабтайлгажа сонхын шэл хэдэг байгаа. Шэлэй үйлэдбэри хэдэн зуун жэл соо иимэл байһан юм.

Харин мүнөө эдэнэр гайхамшаг шэнэ машинануудые жолоододог шэнэ хүнүүд болонхой.

* * *

Заводой хүдэлжэ эхилхэһээ урид манай шэлшэд Гусь-Хрустальна ошожо, тэндэхи мастернуудһаа шэл һунаан татадаг машины жолоодохо мэргэжэлдэ һураһан байгаа.

Федор Жуков — үнэхөөрөө мүнөө үеын хүн. Тэрэ хадаа амжалтаараа һанаагаа амардаггүй, ходол шэнэ юумэ, шэнэ арга бэдэржэ байдаг юм. Бүри тэрэ үедэ эдэ машинанууд дан удаан ябана гэжэ Жуков ойлгоһон байгаа.

«Заводой һаяхан хүдэлжэ эхилээд байһан үедэ манай машинанууд шэлые дан наринаар —миин нэгэ метр үргэнтэйгөөр, час соогоо арайшье гэжэ 20—25 метр һунаан татадаг байһан юм. Сүүдхэ соо машина бүхэнһөө миин 800—1000 метр шэл абадаг байгаабди» гэжэ Жуков хөөрэнэ.

Тиин Федор Васильевич машинынгаа бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө шахта, канал соохи температура, шэлэй массада машинын хэр гүнзэгыгөөр ороод байдагынь, шэнгэн шэл машинада асардаг онгосын забһар ба конусой хэмжээе үдэр бүри нарин хёрхоор адаглан шэнжэлжэ, бэшэжэ тэмдэглэжэ байдаг болоо һэн. Һүүлээрнь инженернүүд В. И. Попов, К. Т. Логвиненко, Г. С. Горбатенко гэгшэдтэй зүбшэжэ, машинаяа хурдан түргэн хүдэлдэг болгохын түлөө онгосо соогоо хайламал шэл ехээр оруулдаг болохо гэжэ тэдэнэр зүб шиидэһэн байна. Тиин үнгэрэгшэ жэлэй турша соо онгосын забһарые үргэн болгохо талаар олохон туршалганууд хэгдэһэн ба машинань улам улам түргэн хүдэлдэг болоһон юм.

Дайнай урда тээ час соо миин 50—55 метр шэл татадаг байгаа һаа, мүнөө машинно-ванна цехын мастернууд заабариша мастер Жуковай хүтэлбэри доро часай 75 — 80 метр шэл татадаг болонхой. Лентын түргэн ябадаг болоһон дээрэһээ шэл саг соогоо хүрэдэггүй, энээн дээрэһээ эбдэрхэнь олон болоһон юм. Тиимэһээ шэлээ саг соонь хүргэхэ шухала болобо. Федор Васильевич үдэр һүнигүй оролдон, ухаалан зохёолго гаргажа, уһаар хүргэдэг холодильнигуудай үлэмжэ һайн конструкци зохёожо шадаһан байна.

1951 ондо 1,6 метр үргэнтэй шэнэ машинанууд табигдаһан байгаа. Тэрэ ондо нэгэ машинаһаа сүүдхэ бүхэнэй 1470 кв. метр шэл абтадаг байгаа һаа, энэнь 1952 ондо—1900 кв. метр хүрэтэрөө дээшэлһэн байна. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо машина бүхэн сүүдхын 2100—2200 кв. метр шэл үгэдэг болоо. Энэ гайхамшаг ургалта гол түлэб мастер Федор Васильевич Жуковай творческо оролдолгын, шэн габьяата ажалай аша үрэ мүн.

Үнэн сэхэ ба Эхэ оронойнгоо урда арюун уялгаяа эрхим һайнаар мэдэрдэг шэнэ, советскэ хүн—нүхэр Жуков СССР-эй болон БМАССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин комиссинуудай гэшүүнээр, арадай заседателяар, профсоюзай завкомой гэшүүнээр нэгэтэбэшэ һунгагдаһан байна.

* * *

Воскресениин нарата сэлмэг үдэр. Заводой үндэр хоолойнуудһаа гараһан баглагар утаан тэнгэриин хаяагаар тарана. Федор Васильевич заводтоо телефондожо, хүдэлмэриин һайн ябажа байһаниие мэдэбэ. Тиибэшье гэргээ амар һуунагүй, заводтоо ошожо, часай 80 метр түргэнөөр шэл татажа байһан 4-дэхи номерой машиные хараха шалгаха хэрэгтэй Иимэ хурданаар хүдэлмэрилжэ байһан машинын татаһан шэлые дээдэ талмай дээрэ хуряажа арайхан амжана. Ганса энэ бэшэ: түсэбэй ёһоор шэлэйнь 55 процент нэгэдэхи сортын байха ёһотой аад, 80 процентнь нэгэдэхи сортоор гаража байба.

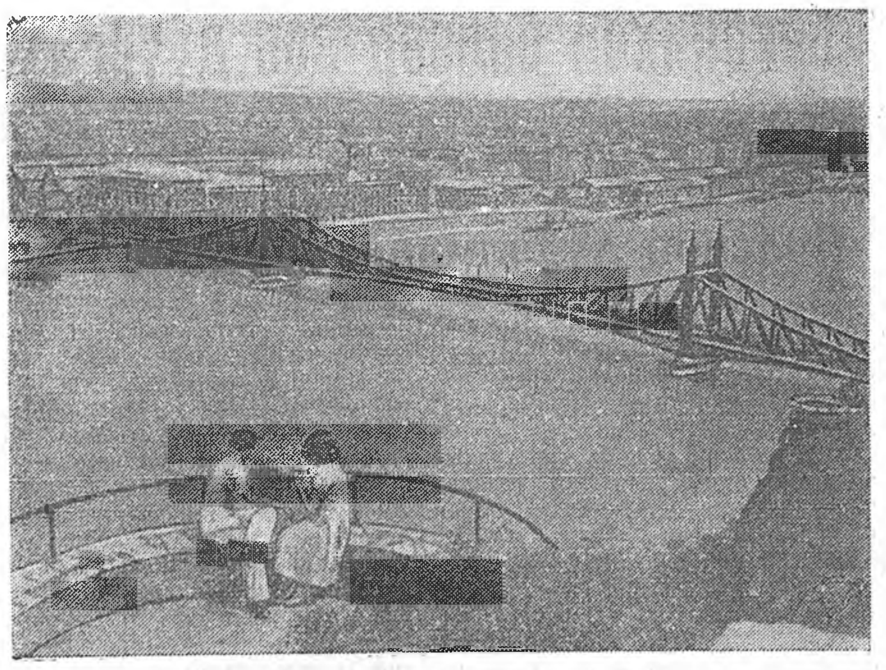
Гэртээ бусажа ябахадаа, машинануудаа яажа бүри түргэнөөр хүдэлгэдэг болгохоб гэжэ тэрэ саг үргэлжэ бодоно.

Шэл ашааһан состав заводой хашаа сооһоо гарана: паровозынь хүндөөр амилһаар ябадалаа хурдадхана. Манай Улан-Удын шэл Сахалин тээшэ гү, али магад Красноярск тээшэ ошохонь! Манай орон соо хаа хаанагүй шэнэ барилганууд баһал хурдан түргэнөөр бодхоогдожо байна ха юм. Тэдэндэ шэл хэрэгтэй. «Ажалаймнай хурдабшалал — коммунизмда орожо ябаа арадаймнай хурдабшалал мүн»—гэжэ Жуков һайн мэдэнэ.

* * *

Жуков завод дээрэ 20 жэл хүдэлмэрилжэ байна Энэ үе соо заводыншье ургаа, өөрөөшье ургаа. Тэрээнэй шэн габьяата ажалые Эхэ оронинь үндэрөөр сэгнэжэ, республикын 25 жэлэй ойдо «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар, СССР-эй МПСМ-эй мүрысөөндэ шалгарһанай значогоор, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан байгаа. Федор Васильевич олон жэлэйнгээ ажал хүдэлмэриһөө зааханшье хүгшэрөөгүй, хүхюун солбон ба үшөөл үндэр хурдабшалал туйлаха бата найдалгатайгаар республикынгаа 30 жэлэй ойе угтахань.

Б. ДАНИЛОВ.

1945 оной апрелиин 4-дэ Советскэ Арми Венгрине немецко-фашистска булимтарагшадһаа сүлөөлжэ дүүргээ. Энэ үдэрһөө эхилээд венгерскэ арадай ажабайдалда шэнэ саг үе эхилбэ. Венгриин социалистическэ түрүүшын город Сталинварош — Сталинай город баригдажа байна. Венгерскэ Арадай Республикын столица — Будапешт үдэр бүри гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болгогдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Будапештдэхи Сүлөөгэй хүүргэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Польшодо элүүрые хамгаалга

ВАРШАВА, апрелиин 20. (ТАСС). Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэпольско зүблөөн Варшавада болоо. Эмнэлгын эмхи зургаануудые олошоруулха ба медицинскэ хангалта һайжаруулха талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудые зүблөөн тэмдэглэбэ. Үнгэрһэн жэлэй турша дотор дээдэ һургуули дүүргэһэн 3 мянган залуу врачууд эмнэлгын эмхи зургаануудта нэмэжэ ерэбэ.

1952 ондо хүдөөдэ эмнэлгын эмхи зургаануудые байгуулха түсэб 118,4 процент дүүргэгдээ. Эхэнүүдэй ба үхибүүдэй элүүр мэндые хамгаалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Хүдөө нютагуудта нарайлгын 3900 гаран байшантууд тоологдоно. Үнгэрһэн жэлдэ 1500 мянган хүн рентгендэ харуулаа. Уушханай ханяаданһаа һэргылхэ 300 мянган тарилга үхибүүдтэ хэгдээ.

Польско фармацевтическэ залуу промышленность ехэ амжалта туйлаба. Тэрэ хадаа орондоо хэрэгтэй эмүүдэй 85 процентыень үйлэдбэрилнэ.

Энэ жэлдэ Польшодо 17 шэнэ больница баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха ба фабрично-заводской 530 гаран медицинскэ пунктнууд байгуулагдаха байна. Жэлэй эсэс хүрэтэр больнична койконууд дайнай урда тээхи Польшодо байһанһаа 10 дахин олон болохо юм.

Азиин ба Дальна Востогой оронуудай минеральна ресурснуудые хүгжөөхэ талаар ЭКАДВ-эй Подкомитедэй сесси Токиодо нээгдэбэ

ШАНХАЙ, апрелиин 20. (ТАСС). Американска радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Ази ба Дальна Восток тушаа ООН-эй Экономическа комиссиин (ЭКАДВ) харьяата Азиин ба Дальна Востогой оронуудай минеральна ресурснуудые хүгжөөхэ Подкомитедэй сесси Токиодо нээгдэбэ. 20 оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай, США-гэй, Англиин, Франциин, Голландиин ба Индиин түлөөлэгшэд сессидэ хабаадалсана. Сесси хадаа Азиин ба Дальна Востогой оронуудай минеральна ресурснуудые ашаглаха арганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ байна.

Үглөөнэй заседани дээрэ советскэ түлөөлэгшэ Варенцов сессидэ хабаадахынь тула Хитадай Арадай Республикын, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын ба Вьетнамай демократическа республикын түлөөлэгшэдые уриха гэһэн дурадхал оруулаа. Гэбэшье, советскэ дурадхал буруушаагдаба.

Сессиин түрүүлэгшые ба түрүүлэгшын орлогшые һунгаһанай һүүлээр зүблэхэ зүйлэй асуудалые зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

Финляндиие милитаризацилгада эсэргүүсэнэ

ХЕЛЬСИНКИ, апрелиин 20. (ТАСС). Оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ сеймын комисси оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ соведые байгуулхын тула хэмжээ дары абаха гэжэ правительствода дурадхаһан байгаа.

Комиссиин гэшүүд—ДСНФ-гэй (Финляндиин арадай демократическа союз) депутадууд энэ шиидхэбэриие буруушаажа, протест мэдүүлбэ. Оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ соведые байгуулга хадаа огто хэрэггүй һанаашалга гээшэ гэжэ протест сооноь заагдана. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхые эрмэлзэдэг шоурнууд оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ соведэй туһаламжатайгаар ороной экономикые сэрэгэй замда оруулхые найдана. Тиимэһээ иимэ ажал-ябуулга арадай шухала ичтересүүдтэ ба эб найрамдалые бэхижүүлгын хэрэгтэ таарахагүй байна. Оборочын хэрэгүүдые эрхилхэ соведые байгуулха тухай дурадхалые буруушааха гэжэ ДСНФ-гэй депутадууд эринэ.

Гоминдановска бандануудай хорото шэнэ ааша

ЛОНДОН, апрелиин 20. (ТАСС). Рангунһаа Рейтер агентствын корреспондентын эльгээһэн мэдээсэлһээ харахада, шэнэ буу зэбсэгүүдые абаһан чанкайшистска бандануud Бирмэдэ Рангунһаа зүүн-урагшаа 500 километрын хараанда шэнэ фронт нээгээ. Генерал Ли Ми гэгшын отрядуудай 1000 гаран солдадууд Кокарейкын зүүн тээ (Моулмейн портһоо зүүлжээ 150 километртэ) Бирмэдэ добтолон оробо. Эдэ бандидууд Месодто (таиландско-бирманска хилын нүгөө талада, Таиландда, Кокарейкэһээ тухайлхада 25 километр) байрална.

Нютагай ажаглагшадай һанаһанай ёһоор Монг-Сатадахи гоминдановска сэрэгүүдтэ бирманска правительствын сэрэгүүдэй добтолгые һулаpуулха зорилгоор чанкайшистнуудай шэнэ добтолго хэгдэбэ гэжэ корреспондент заана.

7 неделиин саана чанкайшистнуудта эсэргүү эгээн ехэ добтолго хэһэн бирманска арми ехэ районуудые сэбэрлээд, мүнөө Монг-Сатада дүтэлжэ ерэбэ.

Кокарейкэһээ зүүн тээшэ хэдэн километртэ (бирмано-таиландска хилэ дээрэ) чанкайшистнуудай ба правительственна сэрэгүүдэй хоорондо шэрүүн шанга байлдаанууд болоно гэжэ Рангунһаа мүнөөдэр абтаһан мэдээсэлнүүд гэршэлнэ.

Английска хэлэн дээрэ гаргагдадаг «Нью таймс оф Бирма» гэжэ бирманска газетэ үсэгэлдэр иигэжэ мэдээсэбэ: Рангундахи США-гэй посол Себолд чанкайшистска сэрэгүүдые гаргаха даб дээрэхи алхам болгон дайнай ябуулгануудые зогсоохо гэжэ Бирмын премьер-министр У Ну гэгшые гуйба. Чанкайшистска сэрэгүүдые формозско правительствын гаргаха ябадал туйлахын тула США өөрынгөө нүлөө ашаглаха юм гэжэ Себолд премьер-министртэ үгэеэ үгөө.

Тунисай французска засагаархид дура зоргоороо аашална

ПАРИЖ, апрелиин 20. (ТАСС). «Юманите» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Тунистахи Франциин генеральна резидент де Отклок Тунисай бүхы территори дээрэ Майн нэгэнэй демонстрацинуудые хорибо, тиихэдээ демонстрацинууд кандадуудай Соведүүдтэ болохо һунгалтада һаад хэхэ хэбэртэйгээр шалтаба.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн VII сесси

Апрелиин 18-най пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, апрелиин 19. (ТАСС). «ООН-эй зэбсэгтэ хүсэнүүд бактериологическа зэбсэг хэрэглэбэ гэһэн гэмнэлгые үнэн зүбөөр мүрдэхэ тухай» гэжэ нэрээр зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһан асуудал тушаа Политическэ комитедээр һайшаагдаһан резолюциин проект ООН-эй Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэрэй пленарна заседани дээрэ түрүүшээр харагдаба.

США-гэй ба бусад хэдэн оронуудай делегацинууд энэ резолюциин проектые табяа тэжэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Корейдэ ба Хитадта бактериологическа зэбсэгые ООН-эй сэрэгүүдэй хэрэглэһэн тушаа гэмнэлгые мүрдэхын тула комисси байгуулха гэжэ энэ проект соо хараалагдана. Уласхоорондын нэрэ хүндэтэ организацинууд энэ гэмнэлгые баримтануудаар харуулһан болобошье, комиссиие байгуулха гэжэ хараална. Тус резолюци хадаа бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай Женевскэ протоколдо нэгэдэхэ ба ратифицировалхэ гэжэ гүрэнүүдые, тэрэ тоодо энэ протоколые мүнөө хүрэтэр ратифицировалээгүй гүрэнүүдые уряалнагүй. Бии болгогдохо комиссиин ажал-ябуулгатай холбоотой гаргашануудай сметэ ООН-эй секретариадаар бэлэдхэгдээд, нэгэн доро табигдаа. Тогтоогдоһон гуримые эбдэжэ, финансова ба административна асуудалнуудые эрхилхэ ООН-эй комитет энэ сметые зүбшэн хэлсээгүй. Гэбэшье, 5-дахи комитедэй (финансова) түрүүлэгшэ Ромуло хадаа энэ сметые уридшалан 5-дахи комитедтэ һайшаалгангүйгөөр резолюциие баталха гэжэ дурадхаба.

Үгэ абаһан Советскэ Союзай делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинский Ассамблейн гурим иигэжэ эбдэһэн ябадалые буруушааба.

Зохихо ушарнуудта саг үргэлжэ хэрэглэгдэдэг тогтоогдоһон гуримуудые баримталха ёһотойбди гэжэ Советскэ Союзай делегаци тоолоно гэжэ А. Я. Вышинский хэлэбэ. Ямар нэгэн мүнгэ һомололго тухай хэлэгдэһэн ушарнуудта 5-дахи комитедэй заключени хэрэгтэй гэжэ Ассамблейн түрүүлэгшэ зүб хэлэбэ. Энэ ушарта тиимэ заключени үгы байна. Энэ асуудалаар Генеральна Ассамблейн шиидхэбэри абаха ябадалда энэнь һаад болохо ёһотой. Гэбэшье, тогтоогдоһон гуримһаа Генеральна Ассамблейн зайсажа, 5-дахи комитедэй заключенигүйгөөр шиидхэбэри абаа һаань, советскэ делегаци энэ шиидхэбэриие дэмжэжэ шадахагүй гэжэ советскэ делегаци тоолоно.

Гэхэтэй хамта, Политическэ комитедэй табиһан резолюциин түлөө советскэ делегациин голосовалжа шадахагүй байһан шалтагаануудые тайлбарилхыень намда зүбшөөхые гуйнаб. Советскэ Союзай делегаци энэ резолюциие буруушаажа голосовалаа. СССР-эй делегаци энэ гэмнэлгэ мүрдэхэ ямар нэгэн комиссиие байгуулһанай хэрэггүй гэжэ тоолоһон юм, тооложо үргэлжэлһөөр, ушарынь уласхоорондын үнэн сэхэ ба нэрэ хүндэтэ комиссинууд энэ мүрдэлгэ хэһэн байна.

Энэ асуудалые Политическэ комитедтэ харалга тухай хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Союзай делегаци хадаа тус асуудалые хаража үзэхэ үедэ энээндэ сэхэ хамаатай Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын ба Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшэдые уряагүй байһан огто таарахагүй ба аягүй байдалые тэрэ үедэ зааһан юм.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын ба Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгшэдэй хабаадалгагүйгөөр иимэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэ гээшэ тон буруу байһаниинь ойлгосотой. Тэдэнэй хабаадалгагүйгөөр энэ асуудалые харалга шухала дүнгүүдые үгэхэгүй байгаа. Уласхоорондын эрхын ниитээр тогтоогдоһон нормонууд ба Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставай принципүүд, мүн үнэн зүб байлга хадаа асуудалые харалгада хамаатай нэгэ талын хабаадаа һаань, хамаатай нүгөө талын хабаадахые тэрэшэлэн эринэ. Асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хамаатай нэгэ талын хабаадаад, хамаатай нүгөө талын хабаадаагүй байхада, энэ асуудалые үнэн зүбөөр хаража болохогүй байна. Тиимэһээ, Советскэ Союзай делегаци тиимэ таарахагүй ба хуули буса условидо энэ асуудал хаража үзэхэ ябадалые зүбшөөжэ шадахагүй байгаа. Дээрэ дурсагдаһан уласхоорондын нэрэ хүндэтэ комиссинуудай нарин зүбөөр ба бүрин тодорхойгоор тогтооһон баримтануудые мүрдэхын тула шэнэ комисси байгуулгые буруу гэжэ тоолоод, советскэ делегаци тэрэ хараа бодолоо мүнөөшье баримтална.

Дээрэ дурсагдаһан шалтагаануудаар СССР-эй делегаци энэ резолюциие буруушаажа голосовалаа, Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй пленум дээрэ энэ резолюциие буруушаажа тэрэшэлэн голосовалха байна. Энэ комиссиин хүдэлмэриие мүнгөөр хангаха тухай шиидхэбэри абаха гэһэн дурадхалые советскэ делегаци зүбшөөжэ шадахагүй, иимэ комисси байгуулха ябадалые буруушаана.

Голосовани тушаа асуудалда дахин бусахагүйн тула үшөө хэдэн үгэ хэлэхые хүсэнэб. Женевскэ протоколдо мүнөө хүрэтэр нэгэдээгүй гү, али энэ протоколые ратифицировалээгүй гүрэнүүдые энэ протоколдо нэгэдэхэ гү, али ратифицировалхэ гэжэ уряалха гэһэн шухала асуудалые энэ резолюци соо огто алгасан гарана. Энэ шухала асуудал хойшолуулагдангүйгөөр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ һананабди.

Советскэ делегациин арсалта хэһэн ушарһаа, резолюциин проектые харалга хойшолуулагдаа.

Корейскэ асуудал тушаа Политическэ комитедэй бэлэдхэһэн резолюциин проект тэрэнэй һүүлээр нэгэн һаналаар һайшаагдаба. Шархатаһан ба үбшэлһэн сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсаха тухай Хитадай Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительствонуудай үүсхэлээр эхилһэн хэлсээнэй амжалтатайгаар боложо байһан ушарһаа, корейскэ асуудал тушаа польско резолюциин проект голосовалхые Политическэ комитедтэ манай делегаци дурадхаагүй гэжэ Польшын түлөөлэгшэ Скшешевский мэдүүлбэ. Зохистой сагта нарин һайнаар зүбшэн хэлсэхын тула польско бусад дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ хойшолуулхые Польшын делегаци шухалада тоолобо гэжэ Скшешевский тэрэшэлэн мэдээсэбэ. Иимэ шиидхэбэри бүхы корейскэ проблемые шиидхэхэ үндэһэ болохо гэжэ найдаад, манай делегаци бразильска резолюциин проектые дэмжэнэ гэжэ Польшын түлөөлэгшэ түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

Хани харилсаатай байһанайнь түлөө Польшын делегацида баясхалан хүргөөд, Бразилиин, Перугай, Индиин түлөөлэгшэд корейскэ асуудал тушаа нэгэн һаналаар һайшаагдаһан резолюциин проект бүхы корейскэ проблемые шиидхэхэ ехэ алхам болохо, мүн дэлхэйн бүхы оронуудай хоорондо уласхоорондын ехэ хани харилсаа туйлаха ябадалда һаад болоһон зүйлнүүдые зайсуулха зам сэбэрлэхэ юм гэжэ найдаба.

Корейдэхи шуһа адхаралгада тон һаяар эсэс табигдаха ба бүхы корейскэ асуудал зүбөөр шиидхэгдэхэ гэжэ найдаад, манай делегаци бразильска резолюциин проектын түлөө голосовалаа гэжэ Чехословакиин түлөөлэгшэ В. Давид мэдүүлбэ.

Резолюциин проектые нэгэн һаналаар абаһан ябадалые һайшаагаад, США-гэй түлөөлэгшэ Гросс иигэжэ мэдүүлбэ: манай делегаци хадаа үбшэн ба шархатаһан сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсаха тухай асуудалаар, мүн Корейдэ эб найрамдал тогтоохо ябадалтай холбоотой бусад асуудалнуудаар хэлсэхэ ябадалда амжалта туйлагдаха гэжэ хүлеэнэ.

Голосовани тушаа үгэ хэлэһэн СССР-эй делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинский иигэжэ мэдүүлбэ:

—Польско делегаци хадаа корейскэ асуудалаар, мүн Политическэ комитедэй үзэмжэдэ польско делегациин табиһан резолюциин проект соо хэлэгдэһэн бусад асуудалнуудаар өөрынгөө дурадхалнуудые голосовалхые баадхаагүй гэжэ Польско республикын делегациин түрүүлэгшэ эндэ мэдээсэбэ. Советскэ Союзай делегаци Польско республикын делегациин абаһан шиидхэбэриие бүрин зүбшөөнэ, мүн Польско республикын баримталһан шалтагаануудые зүбшөөнэ. Тиимэһээ Политическэ комитедтэ Советскэ Союзай делегаци Бразилиин резолюциин проектын түлөө голосовалаа, энэ резолюциин түлөө Генеральна Ассамблейн пленум дээрэ голосовалха байна.

Генеральна Ассамблейн нэгэн һаналаар абаһан резолюциие, хэлсээ түргөөр ба амжалтатайгаар дүүргэхэ гэһэн һайн һайхан хүсэлэнгүүдтэй ба найдабаритай хамтадань хамаата талануудта дары эльгээхэб гэжэ Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэ Пирсон заседани хааха зуураа мэдүүлбэ.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУ

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭ

ПХЕНЬЯН, апрелиин 20. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани апрелиин 20-до иигэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрһэн үдэр корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай соединенинүүд бүхы фронтнууд дээрэ американо-а... ска интервентнүүдтэ болон ... мановска сэрэгүүдтэ эсэргүү ... гаалгын байлдаануудые хэб...

Мүнөөдэр Арадай армиин ... нэ артиллери ба дайсанай ... дуудые агнан буудагшад ... 6 самолёт унагаагаа.

Паньмыньчжоньдохи хэлсээндэ хабаадагш... корейско-хитадай делегациин коммюник...

ПЕКИН, апрелиин 19. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээндэ хабаадагша корейско-хитадай делегациин апрелиин 19-дэ толилһон иимэ коммюнике Кэсонһоо дамжуулба:

Хоёр талын холбоо бэелүүлхэ бүлэгүүдэй 7-дохи заседани Паньмыньчжоньдо мүнөөдэр 11 часта болобо.

Энэ заседани дээрэ корейскэ ба хитадай талын холбоо бэелүүлхэ бүлэгэй толгойлогшо генерал Ли Сан Чо корейско-хитадай делегациин толгойлогшо генерал Нам Ирэй даалгабаряар мэдүүлгэ хэбэ. Хэлсээндэ хабаадагша хоёр тала нютагтань бусаахые дурадхаһан сэрэгэй бүхы пленэйхидые дайнай һүүлээр дары нютагтань бусааха, бусад сэрэгэй пленэйхидые нейтральна гүрэндэ дамжуулан үгэхэ, тиин тэдэниие нютагтань бусааха тухай асуудалые зүбөөр шиидхэлгэ хангаха гэжэ корейскэ ба хитадай талын һая табиһан шэнэ дурадхалые бүхы дэлхэй эгээн конструктивна дурадхал гэжэ мэдэрбэ... дурадхалые бэелүүлхэ талаа... дорхой хэмжээ-ябуулганууд ... хэлэхэ болоо һаа, хоёр талын... гацинуудай хоорондохи хэ... үедэ хамтын консультаци хэ... дэ хэмжээ-ябуулгануудые з... болохо байна гэжэ генерал Л... Чо хэлэбэ. Энэ асуудалаар та... хэнэй тодорхой дурадхалнууд... талын делегадуудай хоор... хэлсээнэй үедэ табигдаха ... Хэлсээнэй амжалтань хоёр ... оролдолгоһоо дулдыдаха ... Хоёр талын делегацинуудай... алишниинь Корейдэ даб дээрэ... лэрэлгэ туйлахые эрмэлзэхэ ...

Консультаци хэжэ, сэрэгэй... нэйхид тухай бүхы асуудалые... хэхын тула, бүхы дэлхэйн а... дай ехэ найдабариие харюула... рейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ... тоохо ябадал түргэдхэхын ту... рейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ... тухай хэлсээндэ хабаадагша... гадуудай пленарна заседани... релиин 25-да һэргээхэ гэжэ... тала тус заседани дээрэ хэл...

Корейдэхи үбшэлһэн ба шархатаһан сэр... пленэйхидые андалдан абалсалга

ПЕКИН, апрелиин 20. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Кэсонһоо иигэжэ дамжуулна:

Апрелиин 11-дэ баталагдаһан хэлсээнтэй зохилдуулан, мүнөөдэр корейско-хитадай тала хадаа үбшэлһэн ба шархатаһан сэрэгэй 50 пленэйхидые тус бүри 25 хүнтэй хоёр бүлэг болгон нютагтань ...гаа.

Нютагтаа бусаагдагшадай 30 американецууд, 12 англи...нууд, 4 турогууд, 1 канадец, ...липпинец, 1 урда-африканец грек байна.

Классическа барилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй дүнгүүд

РИМ, апрелиин 20. (ТАСС). Классическа барилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө финальна уулзалганууд Неапольда боложо дүүрэбэ. Һууринууд иимээр хубаагдаба:

Эгээн хүнгэн бэетэй: чемпион — Гуревич (СССР), хоёрдохи һуури— Билек (Турци), гурбадахи һуури— Мевис (Бельги).

Тон хүнгэн бэетэй: чемпион — Терян (СССР), хоёрдохи һуури — Ходош (Венгри), гурбадахи һуури —Кокко (Итали).

Хүнгэншэг бэетэй: чемпион —Андерберг (Швеци), хоёрдохи һуури —Триппа (Итали), гурбадахи һуури — Наассан (Ливан).

Хүнгэн бэетэй: чемпион — Фрей (Швеци), хоёрдохи һуури — Летонен (Финлянди), гурбадахи һуури— Сафин (СССР).

Дундаһаа хүнгэн бэетэй: чемпион —Шатворян (СССР), хоёрдохи һуури —Сильваши (Венгри), гурбадахи һуури —Бенедетти (Итали).

Дунда бэетэй: чемпион — Картозия (СССР), хоёрдохи һуури — Гренберг (Швеци) гурбадахи һуури— Раухала (Финлянди).

Хүндэшэг бэетэй: чемпион —Энглас (СССР), хоёрдохи һуури — Грондаль (Финлянди), гурбадахи һуури — Рустерхольц (Швейцари).

Хүндэ бэетэй: чемпион —Антонссон (Швеци), хоёрдохи һуури — Коткас (СССР), гурбадахи һуури— Фантони (Итали).

Оронуудай хоорондо һууринууд иигэжэ хубаагдаа: нэгэдэхи һуурида — СССР, хоёрдохи — Швеци, гурбадахи —Финлянди, дүрбэдэхи һуурида —Итали гараба.

Советскэ барилдаашадай илалта

РИМ, апрелиин 20. (ТАСС). Классическа барилдаагаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Неапольда апрелиин 17-һоо 19 хүрэтэр болобо. Энэ мүрысөөн советскэ барилдаашадай илалтаар дүүрээ. Тэдэнэр алтан 5 медаль, мүнгэн 1 ба бронзово 1 медаль абаа. Ондоо ороной нэгэшье команда 41 очко абаһан советскэ командын ойронь хүрэжэ шадаагүй. Хоёрдохи һуури эзэлһэн шведскэ спортсменүүд 24 очко абаа.

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэ... зидиум нүхэр Яков Алексан... Малигые СССР-һээ Велико... нида байха Онсо ба Бүрин ... Посолоор томилбо.

СССР-эй Министрнүүдэй ... нүхэр Я. А. Малигые СССР-... даадын Хэрэгүүдэй Мини... Орлогшын уялгануудһаа сүлө...

* * *

СССР-эй Верховно Соведэй... зидиум нүхэр Андрей Анд... Громыкые СССР-һээ Велико... нида байгаа Онсо ба Бүрин ... Посолой уялгануудһаа сүлөө...

СССР-эй Министрнүүдэй ... нүхэр А. А. Громыкые СССР-... даадын Хэрэгүүдэй Министры... гэдэхи Орлогшоор томилбо.

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИП...

Мүнөөдэр КИН... ТЕАТРНУУД...

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — «... всюду будут танцевать» (12, 14, 18, 20 ба 22 ч.).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «Волга...га» (11 ба 13 ч.), «Нахлебник» уранһайханай шэнэ фильм 15, 19, 21 ба 23 ч.). «Грибные ...вания» гэжэ богинометражна филь...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства 10-17, пропаганды и переводов 6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00521. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.